

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA
V PLZNI
FAKULTA PEDAGOGICKÁ

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

MOTIVACE K VOLBĚ STUDIJNÍHO OBORU NA VYBRANÉ ŠKOLE
V ROKYCANECH

Vedoucí bakalářské práce:
Mgr. Pavla Soukupová

Vypracovala:
Hana Vimmerová

Plzeň 2015

Anotace

Bakalářská práce na téma „Motivace k volbě studijního oboru na vybrané škole v Rokycanech“ se zabývá motivací jako souhrnem vnitřních a vnějších faktorů, ovlivňující rozhodování žáků.

Bakalářská práce je rozdělena na teoretickou a praktickou část. V teoretické části jsou pojmy motivace, teorie motivace a motivační činitele popsány na základě odborné literatury. V praktické části je provedeno dotazníkové šetření, které se zabývá tím, zda faktory popsané v teoretické části jsou při výběru střední školy podstatné.

Annotation

The bachelor thesis „Motivation for the choice of field of study at the chosen school in Rokycany“ deals with motivation as the sum of internal and external factors affecting the decision of the pupils.

My thesis is divided into two parts, theoretical and practical. The theoretical part of the concepts of motivation, theory of motivation and motivational factors described on the basis of literature. In the practical part is a questionnaire-based survey, which looks at whether the factors described in the theoretical part are essentials in the selection process of secondary school.

Klíčová slova

Motivace, žák, studijní obor, dotazníkové šetření

Keywords

Motivation, pupil, field of study, survey

Prohlašuji, že jsem předloženou bakalářskou práci vypracovala samostatně a všechny použité prameny a literaturu jsem uvedla v závěrečném seznamu.

.....

Hana Vimmerová

V Plzni dne

Děkuji Mgr. Pavle Soukupové za odborné vedení, inspiraci a trpělivost, které mi poskytla při zpracování mé bakalářské práce.

Dále bych ráda poděkovala Mgr. Ireně Novákové, která mi umožnila provést výzkum na vybrané střední škole.

Souhlasím, aby práce byla uložena na Pedagogické univerzitě v knihovně Pedagogické fakulty a zpřístupněna ke studijním účelům.

OBSAH

1	Úvod.....	9
2	Teoretická část.....	10
2.1	Motivace.....	10
2.1.1	Vnitřní a vnější motivace	10
2.1.2	Vztah vnitřní a vnější motivace	11
2.1.3	Poznávací motivace.....	11
2.1.4	Výkonová motivace.....	12
2.1.5	Motiv	12
2.1.6	Teorie motivace.....	13
2.2	Motivační činitelé.....	16
2.2.1	Vnitřní motivační činitelé ovlivňující výběr studijního oboru.....	16
2.2.2	Vnější motivační činitelé ovlivňující výběr studijního oboru.....	18
2.3	Profesní orientace.....	22
2.3.1	Tři typy volby povolání podle E. Nickela (1975, in Vašutová, 2005)	23
2.3.2	Vývojová stadia při volbě povolání podle D. E. Supera (1981, in Vašutová, 2005)	23
2.4	Volba studijního oboru.....	24
2.4.1	Kariérní zralost.....	24
2.4.2	Teorie volby dle A. Roeové (in Vendel 2008).....	25
2.4.3	Vliv extroverze a introverze na volbu povolání (studijního oboru).....	25
2.4.4	Sedmistupňová strategie výběru povolání	25
2.4.5	Kde hledat informace o budoucím studiu a povolání	27
2.5	Kariérní poradenství – cíle a obsah kariérního poradenství.....	28
2.5.1	Kroky kariérního poradenství.....	28
2.5.2	Rozhodování o budoucím povolání.....	29
2.5.3	Kritická fáze rozhodování	30
2.5.4	Správné načasování	31
2.6	Rozhodování žáků Středních škol o dalším studiu dle Hlad'a.....	31
2.6.1	Rozhodnutí žáka.....	31
2.6.2	Rodiče	32
2.6.3	Kamarádi	32
2.6.4	Učitelé a kariéroví poradci.....	33

3	Praktická část.....	35
3.1	Realizace výzkumného šetření.....	35
3.1.1	Cíle výzkumu.....	35
3.1.2	Vymezení výzkumných otázek a cílů	35
3.1.3	Výzkumný soubor.....	35
3.1.4	Metody výzkumu	36
3.1.5	Tvorba dotazníku	36
3.2	Výsledky dotazníkového šetření.....	36
3.2.1	Výsledky u studijního oboru Obchodník-podnikatel.....	36
3.2.2	Výsledky u studijního oboru Prodavač.....	48
3.2.3	Srovnání výsledků studijních oborů Obchodník X Prodavač	58
4	Srovnání výsledků výzkumného šetření s publikovanými výzkumy	60
5	Doporučení pro pedagogickou praxi.....	62
6	Závěr	63
7	Použitá literatura.....	64
8	Internetové zdroje.....	65
9	Seznam příloh.....	66

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek 2-1:	Maslowova pyramida potřeb	14
Obrázek 2-2:	Informace kolem nás	27
Obrázek 2-3:	Schéma výběru	30
Obrázek 2-4:	Vlivy	34
Graf 3-1:	otázka z dotazníku č. 1	37
Graf 3-2:	otázka z dotazníku č. 2.....	39
Graf 3-3:	otázka z dotazníku č. 3.....	40
Graf 3-4:	otázka z dotazníku č. 4.....	41
Graf 3-5:	otázka z dotazníku č. 5.....	42
Graf 3-6:	otázka z dotazníku č. 6.....	43
Graf 3-7:	otázka z dotazníku č. 7.....	44
Graf 3-8:	otázka z dotazníku č. 8.....	45
Graf 3-9:	otázka z dotazníku č. 9.....	46
Graf 3-10:	otázka z dotazníku č. 10	47

Graf 3-11: otázka z dotazníku č. 1.....	48
Graf 3-12: otázka z dotazníku č. 2.....	49
Graf 3-13: otázka z dotazníku č. 3.....	50
Graf 3-14: otázka z dotazníku č. 4.....	51
Graf 3-15: otázka z dotazníku č. 5.....	52
Graf 3-16: otázka z dotazníku č. 6.....	53
Graf 3-17: otázka z dotazníku č. 7.....	54
Graf 3-18: otázka z dotazníku č. 8.....	55
Graf 3-19: otázka z dotazníku č. 9.....	56
Graf 3-20: otázka z dotazníku č. 10.....	57
Graf 3-5: otázka z dotazníku č. 5.....	58
Graf 3-15: otázka z dotazníku č. 5.....	59

SEZNAM TABULEK

Tabulka 3-1: otázka z dotazníku č. 1.....	37
Tabulka 3-2: otázka z dotazníku č. 2.....	39
Tabulka 3-3: otázka z dotazníku č. 3.....	40
Tabulka 3-4: otázka z dotazníku č. 4.....	41
Tabulka 3-5: otázka z dotazníku č. 5.....	42
Tabulka 3-6: otázka z dotazníku č. 6.....	43
Tabulka 3-7: otázka z dotazníku č. 7.....	44
Tabulka 3-8: otázka z dotazníku č. 8.....	45
Tabulka 3-9: otázka z dotazníku č. 9.....	46
Tabulka 3-10: otázka z dotazníku č. 10.....	47
Tabulka 3-11: otázka z dotazníku č. 1.....	48
Tabulka 3-12: otázka z dotazníku č. 2.....	49
Tabulka 3-13: otázka z dotazníku č. 3.....	50
Tabulka 3-14: otázka z dotazníku č. 4.....	51
Tabulka 3-15: otázka z dotazníku č. 5.....	52
Tabulka 3-16: otázka z dotazníku č. 6.....	53
Tabulka 3-17: otázka z dotazníku č. 7.....	54

Tabulka 3-18: otázka z dotazníku č. 8.....	55
Tabulka 3-19: otázka z dotazníku č. 9.....	56
Tabulka 3-20: otázka z dotazníku č. 10.....	57

1 ÚVOD

Tématem bakalářské práce bude průzkum motivace, která vede žáka k volbě studijního oboru na vybrané škole v Rokycanech. Práce bude rozdělena na teoretickou a praktickou část. Teoretická část se bude zabývat motivací, jako „hybnou silou“ v konání člověka. Praktická část již bude zaměřena na průzkum motivace, jako jeden z faktorů, které žáka vedou ke konkrétnímu rozhodnutí studovat daný obor, což bude hlavním cílem této bakalářské práce. K získání potřebných informací bude využita dotazníková metoda. Dotazník bude předložen k vyplnění žákům prvních a druhých ročníků, různých oborů, vybrané školy. Výsledky budou analyzovány v závěru práce. Cílem bakalářské práce bude zjistit, co nejvíce motivovalo žáky k výběru studijního oboru na vybrané střední škole.

Volba konkrétního studijního oboru je jedním z velmi důležitých životních kroků, u žáků prvního ročníku mnohdy prvním nejdůležitějším krokem, který v podstatě ovlivní jejich budoucnost, jejich pracovní uplatnění a tím i vnitřní naplnění a celkovou životní spokojenost. Proto je velmi důležité, aby si budoucí žáci vybírali studijní obor velmi rozvážně a zodpovědně a zvažili, zda se jedná o jejich rozhodnutí nebo výběr provedli pod tlakem, například rodičů, byť v dobré víře.

Na rozhodování má vliv mnoho faktorů, ať již jsou to s vlivem zásadním nebo s vlivem pouze dotvářejícím názor. Žák někdy výběr studijního oboru nadhodnotí nebo naopak podhodnotí, potom bohužel dochází k situacím, kdy je žák nespokojen a trápí se. Buď studium nezvládá, studuje s nechutí, což se odráží jak na výsledcích, tak na psychice žáka. Nebo se naopak nudí a necítí uspokojení a možnost realizace, což žáka demotivuje k dalšímu studiu.

„Lidé často říkají, že motivace dlouho nevydrží.

To platí i o čistotě. Proto se doporučuje se koupat denně.“

Zig Ziglar, motivační řečník a spisovatel

Každý den s citátem. *Motivační citáty* [online]. 2014 [cit. 2014-12-01]. Dostupné z: <http://kazdydenscitatem.cz/motivacni-citaty/lide-casto-rikaji-ze-motivace-dlouho-nevydrzi/>

2 TEORETICKÁ ČÁST

2.1 MOTIVACE

Motivace je jedním ze základních psychických procesů. Motivace je vnitřní pohnutka, která podněcuje jednání člověka.

V odborné literatuře je možné najít mnoho definic pojmu motivace. Kupříkladu Hrabal, Man a Pavelková (1989, s. 16) definuje motivaci jako „*souhrn činitelů, které podněcují, směřují a udržují člověka*“.

Aristoteles zahrnoval motivaci do rámce afektivních procesů, které se týkají v jeho pojetí snahového napětí, a zahrnují též emoce (Smékal, 2002, s. 232). Pedagogický slovník autorů Průchy, Walterové a Mareše (2008, s. 127) nabízí definici motivace „*Souhrn vnitřních i vnějších faktorů, které: 1. vzbuzují, aktivují, dodávají energii lidskému jednání a prožívání; 2. zaměřují toto jednání a prožívání určitým směrem; 3. řídí jeho průběh, způsob dosahování výsledků; 4. Ovlivňují též způsob reagování jedince na jeho jednání a prožívání, jeho vztahy k ostatním lidem a ke světu.*“

Problém motivace lidského chování je velmi komplexní, je ale klíčem k pochopení lidské psychiky, neboť ta, jako více či méně vědomě zaměřená činnost, dává lidským činům jejich individuální smysl. Obecně platí, že motivace je intrapsychicky probíhající proces, vyúsťující ve výsledný vnitřní stav, motiv. Pojmy motivace a motiv vyjadřují postulované vnitřní procesy a stavy, které vysvětlují zaměřenost chování na dosažení určitého cíle. (Nakonečný, 1996, s. 6-7)

2.1.1 VNITŘNÍ A VNĚJŠÍ MOTIVACE

Motivaci je možné rozdělit na vnitřní a vnější. Vnitřní motivace vychází z vnitřní pohnutky (potřeby) člověka nebo z vnějšího popudu. (Pavelková, 2002).

- Vnitřní motivace – jedná se o činnost, která je vykonávána bez očekávání nějaké odměny nebo pochvaly, člověka činnost těší, u žáků to znamená, že chodí rádi do školy, kvůli potřebě vědění (uspokojení poznávací potřeby).

Pavelková (2002) uvádí, že je mnoha autory prokázáno, že když je žák vnitřně motivován, odrazí se to na jeho školních výsledcích. Vnitřní motivace je velmi stálá, nutí žáka k soustavné činnosti a po té pomáhá k lepšímu soustředění

na činnost samotnou. Vnitřní motivace je nepostradatelná při rozvoji zralosti osobnosti.

- Vnější motivace - jsou to okolní činitelé, které ovlivňují rozhodování jedince. Vnější motivaci můžeme rozdělit z časového hlediska na krátkodobou a dlouhodobou. Za krátkodobou motivaci může považovat odměnu, pochvalu, dárek. Dlouhodobá motivace je například přijetí na vysněnou školu, získání zaměstnání nebo zisk. Dle Pavelkové (2002) je možné vnější motivaci ještě dělit dle toho, do jaké míry se vnější motivace přibližuje svou podstatou motivaci vnitřní:
 - 1) Externí regulace – motivace ovlivněná pouze vnějšími činiteli, iniciátorem bývá zpravidla osoba, která poskytuje odměnu nebo naopak hrozí trestem
 - 2) Introjektovaná regulace – jedná se o přijetí určitých norem chování pasivní formou, ale jedinec normu vnitřně nepřijímá. Např. žák se ve škole chová podle daných pravidel, s nimi však vnitřně nesouhlasí.
 - 3) Identifikovaná regulace – jedinec přijme pravidla a ztotožní se s nimi. S takto motivovaným žákem se dobře spolupracuje, protože jedná na základě vlastního rozhodnutí.
 - 4) Integrovaná regulace – tato motivace je zcela vnitřně přijímána a zároveň je propojena se zájmy a hodnotami osobnosti.

2.1.2 VZTAH VNITŘNÍ A VNĚJŠÍ MOTIVACE

Autoři Kalhous a Obst (2001) považují propojení vnitřní a vnější motivace za velmi významné. Jestliže u člověka převládá vnitřní motivace, pak je úspěch silnější a trvalejší. Člověk, ale nejdříve během svého života přijímá motivaci vnější. Je ovlivněná věkem, návazností na osvojené vědomosti a rozvoj kognitivních funkcí.

2.1.3 POZNÁVACÍ MOTIVACE

Poznávací motivace je založena na potřebě získání nových informací, na potřebě vzdělávat se. Člověk je hnán touhou něco poznat. Pro vznik a rozvoj poznávacích potřeb je základní orientačně-pátrací reflex, jenž je vrozený. (Pavelková, 2002)

2.1.4 VÝKONOVÁ MOTIVACE

Výkonová potřeba vychází z potřeby úspěšného výkonu a potřebě vyhnout se neúspěchu. Tato motivace vede člověka k osamostatňování, k prosazení sebe sama, ale zároveň také k jeho obraně, v případě ohrožení. (Pavelková, 2002)

„Výkon jedince je motivován jednak vnitřními faktory, jednak faktory vnějšími. Chování jedince, jehož cílem je dosáhnout určitého výkonu, probíhá v několika fázích: 1. vzbuzení některých potřeb; 2. posouzení vlastních možností výkonu dosáhnout; 3. očekávání, že potřeba bude uspokojena; 4. rozhodnutí vykonat příslušnou činnost. Mezi výkonové potřeby žáka mj. patří potřeba samostatnosti, potřeba kompetence, potřeba úspěšného výkonu, potřeba vyhnout se neúspěchu a někdy (paradoxně) i potřeba vyhnout se úspěchu“ (PRŮCHA, WALTEROVÁ, MAREŠ, 2008, s. 127)

2.1.5 MOTIV

Motivy dávají chování člověka psychologický smysl, tj. určitou hodnotu, která není vždy žádoucí z hlediska obecně uznávaných společenských hodnot (Nakonečný, 1996, s. 5). Motiv je pohnutka zaměřená na uspokojování určitých potřeb, je to jistá psychologická tendence urovnat neuspokojivý stav.

Jako motivy vystupují zájmy a záliby, ale i postoje, přesvědčení. V současné psychologii se motivy nejčastěji označují termínem potřeba. Už ve středověku se hovořilo o pudech jako o základních hnacích silách.

Mezi motivy se v současnosti počítají i názory, zásady, ideály a hodnotové orientace, resp. hodnoty v užším smyslu (Smékal, 2002).

Dnešní psychologie dělí motivy na (Základní pojmy motivace. Vedeme.cz [online]. 2007, 2012 [cit. 2014-12-01]. Dostupné z: <http://www.vedeme.cz/pro-vedeni/kapitoly-vedeni/65-teorie-motivace/268-pojmy-motivace.html>):

- Pud - vrozená pohnutka činnosti, označení pro energii nebo cílenou činnost až nutkání (pud pohlavní, mateřský apod.).
- Zájem - získaný motiv, který se projevuje kladným vztahem člověka k předmětům nebo činnostem, které ho upoutávají po stránce poznávací nebo citové. Vyhraněný zájem označujeme pojmem záliba.
- Ctižádost (ambice) - snaha o sebeuplatnění, vyniknutí.

- Cíl - uvědomělý směr aktivity, když chceme něčeho dosáhnout, něco vykonat, něčemu se vyhnout, něco dělat či nedělat apod. Cíle si člověk stanovuje, aby dosáhl uspokojení svých potřeb.
- Ideály - jsou vzorové cíle, např. ideál životního partnera, způsobu života apod.
- Zvyk - tendence vykonávat za určitých okolností určitou činnost.

Jedná se o obecné základní motivy s vnitřní motivací.

2.1.6 TEORIE MOTIVACE

2.1.6.1 TEORIE MOTIVACE V HUMANISTICKÉ PSYCHOLOGII

Tato teorie vnímá motivaci jako systém hodnot; pojmy jako seberealizace a sebeaktualizace se stávají klíčovým pojmem této teorie. Do humanistické psychologie vnesli nové podněty a nové poznatky především A. H. Maslow a C. R. Rogers. Maslow považuje jistotu a růst za dvě základní pohnutky a z nich vyplývající nikdy nekončící situace svobodné volby (Nakonečný, 1996).

2.1.6.2 TEORIE MOTIVACE DLE SMÉKALA

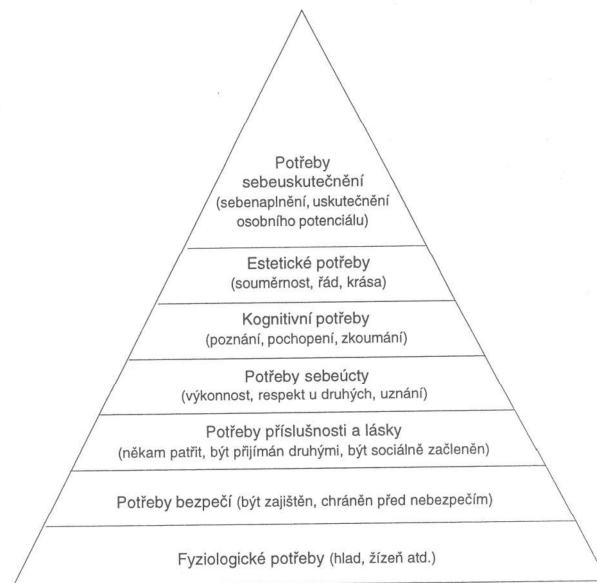
Smékal (2002) shrnul výklady motivace do čtyř následujících skupin:

- **Homeostatický model** – usilování o udržení rovnováhy vnitřního prostředí, každé chování usiluje o stabilizaci vnitřního prostředí, podstatou je tendence vrátit se do výchozího stavu.
- **Pobídkový model** – vnější podněty mají dynamický účinek, mobilizují energii, přinášejí uspokojení, pohodu nebo naopak navozují strach a napětí. Člověk nemá potřeby, má pouze emoce, které se opakují v případě příjemného prožitku nebo které podnět redukuje a odstraňuje, v případě nelibosti. Člověk se zaměřuje na ty podněty, které navozují libost, a vyhýbá se těm, co způsobují nelibost.
- **Kognitivní model** - poznávací procesy determinují procesy dynamické a mají účinek řídicí a mobilizující. Základní hnací silou je potřeba poznání a zvědavost. Na základě nashromážděných informací se člověk logicky rozhodne ke svému chování.
- **Činnostní model** – zdrojem motivace je činnost, která je sama sobě cílem a ne jen prostředkem k dosažení cíle. Tento model lze chápat jako vyjádření názoru o činnosti jako podstatě života.

Uvedené modely nevyčerpávají všechna vysvětlení funkce potřeb v životě jedince. Někteří lidé fungují podle jednoho, někteří podle jiného modelu a platí tedy, že každý z uvedených modelů platí pro některé lidi jako klíč k pochopení jejich motivační techniky (Smékal, 2002, s. 260-262).

2.1.6.3 MASLOWOVA TEORIE MOTIVACE

Jedním z nejvlivnějších myslitelů v oblasti lidské motivace je A. H. Maslow (1908 -1970). Maslow vytvořil hierarchii potřeb a tím doplnil teorii motivace jedince (Smékal, 2002).

Obrázek 8.1 Maslowova hierarchie potřeb

Obrázek 2-1: Maslowova pyramida potřeb

Teorie vychází z toho, že předpokladem rozvoje a aktualizace vyšších potřeb je prvotní uspokojení potřeb nižších. Jejich neuspokojení je následně prožíváno jako mučivý pocit nedostatku, který po té navozuje další konkrétní pocity strachu, smutku nebo hněvu. Neuspokojení potřeb vyšších prožíváme jako úzkost a neklid, jehož příčinu si člověk ani neuvědomuje.

Tělesné potřeby - potřeba jídla, tekutin, vzduchu, spánku, vyměšování.

Potřeba bezpečí – především fyzické bezpečí, ale i psychosociální tzn. zajištění domova, oděvu, soukromí, práce, potřeba vyhnout se situacím ohrožující existenci.

Potřeba milovat a být milován – v počátcích vývoje se jedná o potřebu kontaktní stimulace, laskání. Bez lásky se dítě nevyvíjí normálně.

Tyto základní potřeby máme již od narození. V případě jejich neuspokojení, pak dospělý člověk nevěnuje pozornost ostatním potřebám a nesnaží se je ani uspokojit.

Potřeba sociální pozice – sebeúcta a osobní důstojnost, to samozřejmě závisí na úctě a vážnosti, kterou nám projevují druzí. Je možné, že člověk, který nedosahuje obdivu okolí, usiluje o to, aby se ho druzí báli (Smékal, 2002, s. 245-246).

Podle Maslowa dochází po uspokojení potřeb k tzv. sebeuskutečňování. Klade na něj velký důraz. Znamená to, že sebeuskutečňování u jedinců utváří vlastnosti, které charakterizují zralé a dobře přizpůsobené lidi. Maslow uvádí znaky seberealizovaných lidí následovně:

- Reálně vnímají skutečnost, umí se vyrovnat s nejistotou.
- Přijímají sami sebe i ostatní lidi takové, jací jsou.
- Nemají zábrany v myšlení a chování.
- Jsou zaměřeni více na problém než na sebe.
- Dobrý smysl pro humor.
- Velká tvořivost.
- Objektivní pohled na život a další.

Maslow svými výzkumy zjistil, že ti, kteří měli výše uvedené vlastnosti, patřili mezi nejzdravější jedince v populaci, neměli žádné příznaky duševních problémů a byli velmi úspěšní v uplatnění svých vloh a schopností (Fontana, 1997, s. 216).

Druhy chování vedoucí k sebeuskutečnění podle Maslowových poznatků obsahují:

- *schopnost prožívat život jako dítě, se zaujetím a soustředěním;*
- *ochotu zkoušet něco nového spíše než se držet toho, co je ověřené a bezpečné;*
- *umění řídit se při hodnocení zážitků spíše vlastními city než tradicí, autoritou nebo míněním většiny;*
- *poctivost, která se vystříhá „lživé hry“;*
- *ochotu stát se neoblíbeným, pokud vlastní názory nesouhlasí s názory většiny;*
- *ochotu přijímat odpovědnost;*
- *schopnost usilovně pracovat na každém přijatém úkolu;*
- *ochotu rozeznat vlastní psychologickou obranu a odvahu vzdát se jí.*

Maslow také zjistil, že seberealizování lidé mívají sklon k vrcholným zážitkům, tj. k prožitkům intenzivního štěstí a naplnění, které mají povahu téměř mystického zážitku všeobjímající dokonalosti a vlastního spočinutí u cíle (Fontana, 1997, s. 217).

Za sebeuskutečnění můžeme brát i získání zaměstnání podle našich představ, jehož základem je právě správná volba studijního oboru.

2.2 MOTIVAČNÍ ČINITELE

2.2.1 VNITŘNÍ MOTIVAČNÍ ČINITELE OVLIVŇUJÍCÍ VÝBĚR STUDIJNÍHO OBORU

Dle Fontany (1997) se zkoumání osobnosti mimo jiné také zaměřuje na velmi důležité proměnné a to zájmy a postoje.

2.2.1.1 ZÁJMY

Fontana (1997) uvádí, že se žáci většinou zajímají o to, co jim napomáhá zvládnout jejich problémy a starosti v jejich životě. U zájmů vyžadujících dovednosti je pravděpodobná možnost, že se na nich podílí dědičnost, tudíž že mohou být vrozené.

Na vznik zájmu a jeho další rozvíjení má velký vliv i učitel a v zásadě je jeho úkol v tom, aby:

- k rozvoji zájmu poskytoval vhodné příležitosti;
- předvedl žákům užitečnost zájmu v určité činnosti;
- nehodnotil kompetence žáků v dovednostech, které se zájmem souvisejí, dokud neměli dostatek času a možností k vytvoření kompetencí;
- dokázal dát najevo své vlastní nadšení a zájem;
- když žák nebude mít k danému zájmu stejný vztah jako učitel, nebude se učitel na žáka zlobit.

Je velmi na místě si uvědomit, že každý z nás je jiný a proto také každý máme jiné zájmy, těší nás rozdílné věci a to pod vlivem psychologických vloh a životních zkušeností.

Vendel (2008) uvádí, že spokojenost s prací je asi třikrát vyšší u těch, kteří si vybrali zaměstnání, o které měli zájem, než u těch kteří zvolené zaměstnání nezískali.

Dlouhodobý výzkum stability zájmů adolescentů, který uskutečnil Tracey a kol. (2005, in Vendel 2008), prokázal, že zájmy žáků byly v posledních ročnících na základní škole již ustálené.

Podle Mezery (2008, s. 17) je spousta mladých lidí, kteří přecházejí na střední školu, se začnou zajímat o intelektuální či technické zájmy podle toho, kde tráví nejvíce svého času a s jakými lidmi se stýkají. Některé zájmy začnou pěstovat plánovitě, ale na druhé straně se k některým dostanou spíše shodou náhod.

Pracovní prostředí si většina lidí vybírá tak nějak podvědomě. Vyberou si takové prostředí, které jim umožňuje nejen rozvinout jejich schopnosti a dovednosti, ale i takové, které jim pomáhá vyjádřit jejich vlastní osobnost a splnit jejich osobní potřeby. Ten kdo bude sociální typ, stýká se rád s lidmi, mluví s nimi a je ochotný řešit jejich problémy, určitě bude inklinovat k takovým profesím, jako je učitel, sociální pracovník, prodavač apod. V těchto povoláních uplatní své sociální schopnosti a bude je dokonce schopen i rozvíjet.

Jako příklad je možné uvést žáka deváté třídy, který si vybral povolání sociálního a současně manuálně technického typu a jeho zájmy nejsou vůbec vyhraněné, bude mít při rozhodování o výběru střední školy určitě větší problémy, bude vystaven většímu riziku chybné volby povolání, riziku neúspěchu, nepřijetí na zvolený obor než jeho kamarád ze třídy, který má vyhraněné umělecko-intelektuální zájmy (Mezera, 2008, s. 19).

Mezera (2008) ve své publikaci nabízí mnoho praktických dotazníků a testů, které pomohou žákům ujasnit si vztah zájmů k výběru budoucího povolání.

Zájmy žáka mohou velmi ovlivnit jeho budoucí život, výběr studijního oboru na konkrétní střední škole. Zájem může být motivem k přípravě na budoucí zaměstnání.

2.2.1.2 POSTOJE

„Psychologové vymezují postoje jako poměrně trvalá zaměření, která si jedinci vytvářejí vůči různým předmětům a otázkám, s nimiž se v průběhu svého života setkávají“ (Fontana, 1997, s. 223)

Žák se právě svým postojem rozhoduje pro výběr střední školy, je-li žákův postoj k učení kladný, je pravděpodobné, že si vybere „těžší“ střední školu a naopak v případě negativního postoje k učení, vybere si školu s praktickým zaměřením. Postoje žáků nám mohou částečně pochopit jejich jednání.

Právě postoj můžeme chápat jako motiv při výběru střední školy.

2.2.2 VNĚJŠÍ MOTIVAČNÍ ČINITELE OVLIVŇUJÍCÍ VÝBĚR STUDIJNÍHO OBORU

2.2.2.1 RODINA

„Rodina je zajiště nejstarší lidskou společenskou institucí. Vznikla kdysi v pradávných dobách a vznikla nejen z přirozeného pudu, ale především z potřeby své potomstvo ochraňovat, učit, vzdělávat a připravovat na život.“ (Matějček, 1994, s. 15)

Dle Matějčka (1986) je pravděpodobně samozřejmé, že rodiče chtějí pro své děti jen to nejlepší, je otázkou, zda představy rodičů jsou stejné jako představy jejich dětí. Děti nemusí a často nesouhlasí s názory svých rodičů a to především v období výběru střední školy. Rodiče se většinou chtějí aktivně angažovat při volbě budoucího vzdělání svého dítěte, což některé děti nesou s určitou nevolí.

Rodiče se podílí na výchově dítěte a na jeho vzdělání, mohou také zasáhnout do jeho rozhodování. Mohou svými názory, zákazy, připomínkami, přáními dítě nasměrovat dle svých představ.

A nejen rodiče, ale i ostatní členové rodiny mohou dítě formovat a předávat postoje a to nejen co se týká vzdělání. Právě názory, hodnoty a postoje rodinných příslušníků, vztahy mezi nimi mohou dítě ovlivnit při výběru střední školy a motivovat ho k výkonům, kterými by rodičům a ostatní členům rodiny dokázal své možnosti a hodnoty. Dítě, které je vychováváno k samostatnosti a objektivnosti, pravděpodobně dokáže přemýšlet nad svou budoucností a nad svým pracovním uplatněním.

Rodina by měla dítěti vytvořit prostředí (rodinné zázemí), ve kterém by se cítilo dobře, mohlo si utvářet své vlastní názory, získalo hodnoty. Rodiče by měli pro své děti vytvořit optimální domov. A na druhé straně jsou to právě rodiče, kteří jsou pro každé dítě důležití a děti chtějí hlavně svým rodičům dělat radost.

Matějček (1986, s. 175) specifikuje domov jako místo bezpečí, ale i místo prvních objevitelských výprav, místo učení a poznávání, místo radosti, místo, kde si dítě do sytosti může hrát. Říká se, že rodina je společenství radosti.

Rodina není zdaleka jediná instituce, která dítě utváří, vychovává a vzdělává a má tedy vliv na jeho osobnost. Svoji roli mají hřiště, kamarádi, přátelé, škola apod. Ale rodina má přeci jen mezi všemi výsadní a jedinečné postavení.

„Rodina je modelem mezilidských vztahů, který si dítě ponese dál do života a jímž bude poměřovat všechny vztahy další, do nichž samo vstoupí. Rodina by měla znamenat pro dítě základní životní jistotu. To je ten nejlepší vklad, který mu můžeme dát.“ (Matějček, 1994, s. 16)

2.2.2.2 RODINA A DUŠEVNÍ POTŘEBY DÍTĚTE

V rodinném životě se přirozeným způsobem uspokojují základní psychické potřeby dítěte. Hovoříme o nich jako o duševních potřebách a jedná se o následujících pět, které popsal ve své publikaci Matějček (1994, s. 25-26).

- 1) Potřeba náležitého přísunu podnětu zvenčí – pro výkon centrálního nervového systému je zapotřebí určitých podnětů zvenčí.
- 2) Potřeba „smysluplného světa“ – z podnětů se stanou poznatky a zkušenosti, pouze v případě existence řádu a smyslu v podnětech. Je to jádro veškerého učení.
- 3) Potřeba životní jistoty – projevuje se v citových vztazích k lidem kolem nás, v případě absence životní jistoty se může dítě stát úzkostným a projevat se až agresivně.
- 4) Potřeba vlastní společenské hodnoty – potřeba uznání, přijmutí, utváření zdravého sebevědomí.
- 5) Potřeba „otevřené budoucnosti“ – jinak řečeno potřeba životní perspektivy.

Při výběru střední školy je velmi důležitá potřeba vlastní společenské hodnoty. To jak dítě vnímá samo sebe, jak jej vnímají lidé kolem něj. Zde bohužel může dojít k situaci, že si dítě vybere střední školu, ne podle svého smýšlení, ale pod tlakem rodičů, a to jen proto, aby si ho rodiče více vážili.

2.2.2.3 DRUHY VÝCHOVY

Výchova zásadně ovlivňuje budoucí život dítěte, jeho vzdělávání a pracovní uplatnění. Má velký vliv na vztah dítě – rodič (rodinný příslušník). Výchovou rodiče předávají určité hodnoty a postoje, sdělují svá nesplněná přání, se kterými se dítě může

nechtěně ztotožnit a přijmout je za své. Matějček (1992, s. 60-64) popisuje následující druhy výchovy.

- a) Výchova zavrhuje – dítě připomíná rodiči, jeho vlastní chybu, neúspěch nebo jinou nepříjemnou situaci. Dítě může reagovat vzdorem a určitou formou protestu nebo naopak zaujme pasivní postoj nebo rezignuje.
- b) Výchova zanedbávající – objevuje se u negramotných rodičů, přistěhovalců nebo v rodinách s nízkou socioekonomickou úrovní, ale samozřejmě i v jiných. U takto vychovávaných dětí bývá velmi často snížená školní úspěšnost.
- c) Výchova rozmazlující – rodiče dítě za každé situace rozmalují a „zbožňují“, plní veškerá jeho přání a „vymetají mu cestičku“. Taková výchova vede k nesamostatnosti dítěte.
- d) Výchova příliš úzkostná a příliš projektivní – rodiče ze strachu o dítě, brání dítěti v různých činnostech. Tímto chováním může dojít až k neurotizaci dítěte a dítě může někdy být agresivní vůči těm, kteří se o něj úzkostně starají.
- e) Perfekcionismus – snaha rodičů o dokonalost, vyniknutí svého dítěte buď v určitém oboru, který je pro ně důležitý nebo vyniknutí ve všem. Taková výchova omezuje objektivní zhodnocení dovedností dítěte. K výchově s přepjatou snahou o dokonalost dítěte dochází často v případech, kdy rodiče sami v určitém oboru neuspěli. Dítě bývá přetěžováno, což opět vede k obranným mechanismům.
- f) Výchova protekční – při tomto stylu výchovy jde také o úspěch dítěte, rodiče opět odstraňují překážky z cesty k cíli, ale na rozdíl od perfekcionismu, zde nezáleží na použitých prostředcích k dosažení úspěchu. Rodiče nevyžadují dokonalost dítěte, jde jim pouze o dosažení vysokého společensky-ekonomického statusu. V této výchově je velmi důležitý pojem hodnota.

Z výše uvedených druhů výchovy je u dvou případů zjevný velký vliv rodičů na dítě a na jeho další životní kroky. Rodiče si neuvědomují, že se z dítěte může stát nesamostatný jedinec, často frustrovaný, trpící úzkostmi a projevující se mnohdy agresivně.

V takových situacích mají rodiče zásadní vliv na výběr střední školy, kterou má dítě studovat. Jsou přesvědčeni, že jimi vybraná škola je pro jejich dítě tím nejlepším a dítě tak dosáhne cíle, který mu v rodině dali. Takovéto chování může

na dítěti zanechat doživotní následky, nebude mít motivaci v budoucím zaměstnání, nebude pracovat dobře, protože s největší pravděpodobností nebude práci dělat rádo.

Při výběru dalšího vzdělání je samozřejmé, že děti potřebují radu rodičů, je dobré porovnat názory dětí a rodičů a objektivně posoudit možnosti dítěte. Při výběru střední školy by se měl podílet i výchovný poradce, který kvalifikovaně poskytne mnoho rad a testů ke zhodnocení žákovo schopností. Vliv mají i zájmy dítěte. Žák může být při výběru střední školy pod emočním tlakem svých vrstevníků – kamarádů, ale i toto rozhodování nemusí být do budoucna dobré.

Výběr střední školy je dobré brát za první důležitý krok k budoucímu zaměstnání a přistupovat k tomuto kroku objektivně a s rozumem, proto by měl proběhnout po zvážení více faktorů.

Jedním z mnoha motivů může být právě snaha zavděčit se rodičům, udělat jim radost nebo snaha o získání jejich uznání a respektu.

2.2.2.4 VLIV SPOLEČNOSTI

Společnost lze chápat dle Psychologického slovníku autorů Hartl, Hartlová (2000, s. 556) jako souhrn jedinců, které spojuje historie, příbuzenské a ekonomické vztahy, sdílejí společné normy, hodnoty a role, kulturní instituce, nejčastěji žijících na jednom území; soubor jedinců s určitými sociálními vztahy a s prvky společného chování.

Sociální vztahy a společné normy mají výrazný vliv na rozvoj dítěte (Říčan, 2009), zároveň vytvářejí na dítě určitý tlak a ten může mít vliv na budoucí vzdělání dítěte. Jedinci je od dětství sdělováno, co je v dané společnosti správné a přípustné, čeho si ostatní členové společnosti váží a naopak co je ve společnosti považováno za špatné. Společnost uznává určité postavení související s dosaženým vzděláním.

Motivem může být potřeba společenského uznání na základě dosaženého vzdělání.

2.2.2.5 SOCIOEKONOMICKÝ STATUS

Definice socioekonomického statusu dle Pedagogického slovníku autorů Průcha, Walterová, Mareš (2008, s. 220) zní: „*Postavení jedince (nebo skupiny) v ekonomické a sociální struktuře společnosti, které vyplývá z přístupu k ekonomickým zdrojům*

(tj. kapitálu a výrobním prostředkům) a které ovlivňuje sociální status, životní styl a vzdělávací dráhu jedince.“

Ekonomická situace rodiny patří k jednomu ze zásadních faktorů ovlivňující výběr střední školy nebo středního odborného učiliště. Státní školy jsou samozřejmě bezplatné, ale každá škola se již liší v nabídkách různých kurzů či praxí, které již musí být hrazeny z rodinných finančních prostředků. Tato skutečnost může zásadně ovlivnit výběr konkrétní střední školy.

2.2.2.6 VLIV PŘÁTEL A VRSTEVNÍKŮ

Přátelství můžeme chápat jako vztah založený na společných pozitivních emocích a důvěře. (Hartl, Hartlová, 2000).

U adolescentů bývá velmi časté, že stoupá význam vztahů se svými vrstevníky, a to na úkor vztahů s rodiči, které byly dosud důležitější. S osvobozením se od závislosti na rodičích, probíhá ztotožnění se s vrstevnickou skupinou. Mladistvý přijímá názory a normy skupiny (Macek, Lacinová, 2006).

Je více než pravděpodobné, že si mladiství vybírají střední školu podle názoru svých přátel. V adolescenci je přátelství hodně důležité a výběr jiné školy než mají přátelé, by mohl vést ke ztrátě jejich přátelství.

Tady lze za motivaci považovat potřebu blízkosti přátel a snaha „zapadnout“ do vrstevnické skupiny.

2.3 PROFESNÍ ORIENTACE

Dle Vašutové (2005, s. 80) je základním životním úkolem a nezbytnou povinností dospívajících výběr povolání a následná odborná příprava. V začátcích pubescence je volba zaměstnání předmětem fantazie. Tato volba se neváže na schopnosti ani na požadavky profese, prvořadá je touha po určité profesi. Tato touha se postupně srovnává s realitou a přibližuje se ke skutečné volbě profese. Je ale stále otázkou, jak sladit individuální a společenské zájmy, tak aby zvolené povolání uspokojilo dospívajícího co nejvíce.

2.3.1 TŘI TYPY VOLBY POVOLÁNÍ PODLE E. NICKELA (1975, IN VAŠUTOVÁ, 2005)

- Typ A – volba povolání je v podstatě volbou rodičů nebo jiných významných dospělých, bez přihlédnutí na vlastní zájmy a sklony, zde není možné hovořit o volbě povolání, protože je převažující pasivní podřízení
- Typ B – jedná se o střední pozici ve volbě povolání, dospívající sice mají určité přání a představy, ale ty jsou často nejasné a nepevné, jsou spíše obecně široké, ale ne však cílené na určité povolání, to je pak zvoleno na základě tlaku okolí.
- Typ C – dospívající má již předem promyšlený osobní plán zaměřený na životní cíl, tito jedinci jsou ve většině případů iniciativní, rozhodní, cílevědomí a mají silné seberealizační tendence.

2.3.2 VÝVOJOVÁ STADIA PŘI VOLBĚ POVOLÁNÍ PODLE D. E. SUPERA (1981, IN VAŠUTOVÁ, 2005)

D. E. Super svým modelem pokrývá celý život jedince. Pro učitele jsou však nejzajímavější první čtyři stadia vývoje, se kterými se při své praxi setkává především.

- Fantazie (první stadium) – jedná se o stadium raného dětství (nejméně do prvního ročníku základní školy), kdy děti podle momentální fantazie mění svoje představy o svém budoucím povolání, nemyslí na skutečnosti, které jsou s takovým povoláním spojeny.
- Zájem (druhé stadium) – období, kdy bývá fantazie nahrazena zájmem (děti vyšších tříd), děti jsou fascinováni povoláními, které jim, v jejich očích, připadají zajímavé.
- Schopnosti (třetí stadium) – právě v tomto období (14-15 let žáka) dochází k volbě dalšího studia a následně i možného povolání, dospívající mají sklon zamítnout ta povolání, která jsou nad úroveň jejich schopností nebo pod ní.
- Ohledávání (čtvrté stadium) – týká se věku kolem dvaceti let, kdy už probíhají první praktické pokusy o získání zaměstnání, dospívající zjišťují nové skutečnosti z pracovního života.

U některých jedinců je zcela možné, že procházejí jednotlivými stadii mnohem později než ostatní. Některý dospívající jedinec se může nacházet v prvním stadiu

(fantazie), které je spojené s raným dětstvím. Dospívající, který má malou šanci složit maturitní zkoušku, a přesto se vidí jako lékař, je zjevně ještě ve fantazijním období, přičemž děti, kteří chtějí pracovat jako číšníci nebo servírky, jsou již ve stadiu zájmu.

„Rodič, učitel, případně poradce, by neměl říkat dětem, čím by měly být, může jim však navrhnout možnosti.“ (Vašutová, 2005, s. 81)

2.4 VOLBA STUDIJNÍHO OBORU

Dle Vendela (2008) je příprava na budoucí povolání snad nejdůležitější životní úloha, před kterou adolescent stojí. Tato příprava zahrnuje i volbu studia. Středoškolské vzdělání je vlastně přípravou na práci v budoucím zaměstnání.

Nejvíce žáků přichází do pedagogicko-psychologické poradny s žádostí o pomoc právě při výběru školy (povolání). Potvrdil to i výzkum (Vendel, 1987 in Vendel, 2008), že až 60 % žáků v posledních ročnících základních škol má problémy s nerozhodností.

Většina adolescentů má dle J.W.Vandera Zandena (1989, s. 401 in Vendel, 2008) pouze mlhavou představu o tom, co jsou schopni vykonávat.

N. Lesterová (2000, in Vendel, 2008) konstatuje, že pro mladé lidi není kariéra záležitostí volby, ale rozhoduje o ní štěstí, náhodná shoda okolností a rodinné prostředí.

2.4.1 KARIÉRNÍ ZRALOST

Dle výzkumu autorů W. Pattona a P. A. Creeda (2001, in Vendel 2008), mají mladí lidé ve věku 15-17 let zodpovědnější a zralejší postoje a více vědomostí o budoucím povolání než 12-14letí, což znamená, že starší žáci jsou profesně zralejší než žáci mladší.

Nezralost se projevuje nerozhodností i při další volbě studia. Předpokládá se, že žáci ve věku 14-15 let jsou již zralí pro rozhodování o pracovní budoucnosti. Skutečnost je ovšem taková, že větší procento žáků základních škol se neumí rozhodnout o budoucím povolání. Zde je zřejmá potřeba odborné pomoci žákům při výběru studia a celkovém plánování pracovního života. Tudíž kdo prochází procesem rozhodování a plánování svého budoucího života potřebuje poradenství týkající se sebepoznání nebo informace o školách (Vendel, 2008).

2.4.2 TEORIE VOLBY DLE A. ROEOVÉ (IN VENDEL 2008)

Anna Roeová vyvinula teorii výběru povolání (studia) založenou na individuálních rozdílech mezi lidmi, konkrétněji na psychologických potřebách vznikajících v interakci mezi dětmi a rodiči, ale jsou i výsledkem genetických vlivů a životních zkušeností. Žáci si pak vybírají budoucí povolání, které uspokojuje jejich potřeby. A. Roeová se snažila dokázat, že lidé, kteří si vybírají konkrétní zaměstnání, měli podobný způsob výchovy.

2.4.3 VLIV EXTROVERZE A INTROVERZE NA VOLBU POVOLÁNÍ (STUDIJNÍHO OBORU)

Vendel (2008) uvádí, že výběr povolání (studijního oboru) je mimo jiné také ovlivněný typem osobnosti. Extroverti si vybírají typ práce, kde budou v kontaktu s lidmi, kde mohou být verbálně a fyzicky aktivní. Z toho vyplývá, že si budou vybírat povolání v oblasti prodeje, řízení a služeb. Na druhé straně introverti budou dávat přednost činnostem, kde mají čas se soustředit, budou hledat uplatnění ve vědě a účetnictví, aby měli dostatek času na řešení problémů podle svého. Oproti extrovertům mají větší smysl pro detail a jsou trpělivější, dokážou pracovat na jednom projektu delší dobu, rádi pracují samostatně a v klidu.

2.4.4 SEDMISTUPŇOVÁ STRATEGIE VÝBĚRU POVOLÁNÍ

Dle Mezery (2008) je rozhodnutí se pro správné povolání „uměním“ svého druhu a každé umění je založeno na určitých ustálených postupech a správném načasování.

První krok: Naučte se rozvíjet své schopnosti, dovednosti a zájmy – je pochopitelné, že ne všechny zájmy přímo souvisejí s budoucím povoláním. Je ale dobré analyzovat ty zájmy, které jsou dobrým základem, na kterém se dá stavět volba povolání (či výběr studijního oboru). Skutečné „hvězdy“ ve svém povolání jsou úplně obyčejní lidé, jen s tím rozdílem, že dokáží své schopnosti využít v maximální míře. Tito lidé samozřejmě mají nadání pro něco, ale úspěchu dosáhnou především proto, že o svůj talent pečují a rozvíjí ho.

Metody pomáhající v poznání našich schopností, dovedností a zájmů:

- 1) rozbor školních výsledků
- 2) analýza využívání volného času

- 3) testy studijních předpokladů, testy znalostí, osobnostní a zájmové dotazníky
- 4) rozhovory

Druhý krok: Nakupujte u skutečných odborníků – výchovní poradci v zahraničí říkají žákům všech věkových kategorií, aby se na jimi zvolené povolání zeptali někoho, kdo v daném oboru již léta pracuje. Názor např. zedníka, prodavačky nebo programátora může mít větší vliv než škola (výchovný poradce).

I krátkodobá brigáda ve skutečném provozu je daleko cennějším zdrojem informací než kupa příruček o volbě povolání.

Třetí krok: Stanovte si konkrétní cíl, kterého chcete dosáhnout – v dnešní době, když mladý člověk mine svůj cíl, jako je škola či vysněné povolání, může se mu to ve špatném vrátit a zranit ho. Může začít o sobě pochybovat a to někdy na podstatný kus svého života.

Námi stanovené cíle, by měli mít tři základní pravidla:

- dosažitelnost
- konkrétnost a měřitelnost
- písemnou formulaci

Čtvrtý krok: Ujasněte si, jaký je váš handicap – u většiny mladých lidí pomáhají při volbě střední školy jejich zájmy, na sto procent to platí zejména u těch, kteří mají zdravotní problémy nebo speciální vzdělávací potřeby.

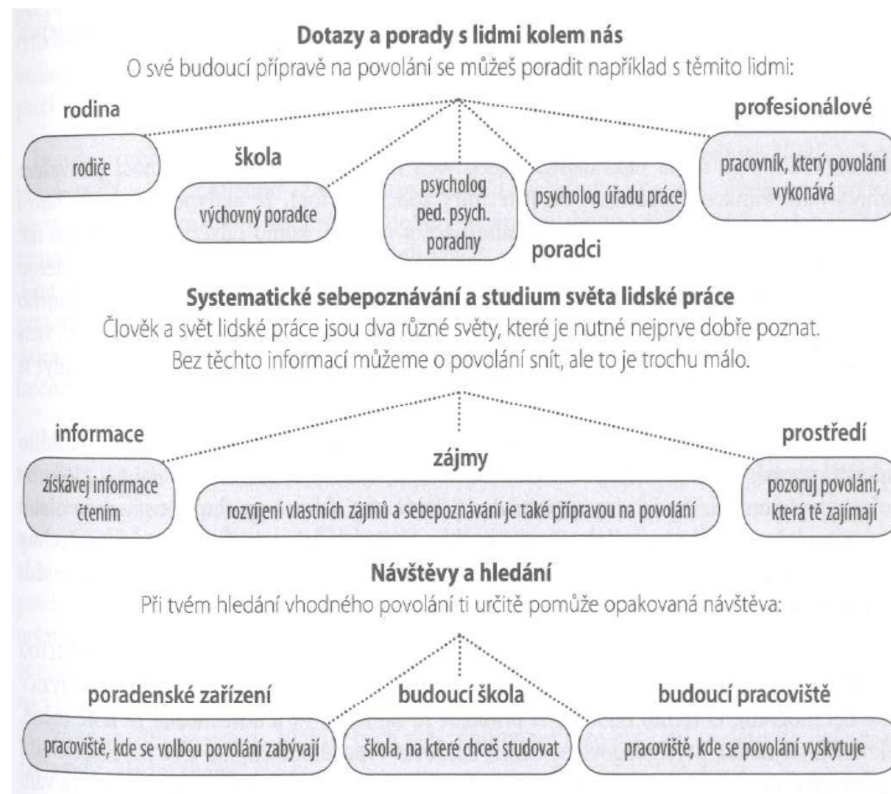
Pátý krok: Co děláte navíc, to se vám vždycky hodí – nejrůznější zájmové činnosti můžeme rozdělit do tří skupin: na ty, které nás velmi baví, ale jsou budoucí školou ignorovány, protože s budoucím studiem nijak moc nesouvisejí; zájmy, které jsou oceňovány krátkodobě; a zájmy a aktivity, dlouhodobě se vyplácející.

Šestý krok: Poznejte školu, kam se hlásíte – bez ostychu můžete na osobní schůzku s výchovným poradcem nebo ředitelem střední školy, ale hodně cenných informací o většině středních škol je možné získat nejen z příruček, ale i na internetu.

Sedmý krok: Pokuste se o kritické zhodnocení situace – informace nejsou k rozhodování nejdůležitější, je to především schopnost kritického myšlení. Tato schopnost umožňuje vyhodnocení všech získaných informací, odhalit slabá místa. Ukvapená rozhodnutí založená na názorech jiných patří snad k těm nejhorším v životě.

2.4.5 KDE HLEDAT INFORMACE O BUDUCÍM STUDIU A POVOLÁNÍ

Mezera (2008, s. 85) uvádí, že každý v určité etapě školního života potřebuje informace a služby poradenského systému, který tvoří lidé různých profesí. Pro názornost několik příkladů v obrázku níže, které stojí za zamyšlení:

Obrázek 2-1: Informace kolem nás

Mezera (2008, s. 86-90) se věnuje několika možným zdrojům, které mohou poskytnout dobré informace, ale i poradit při volbě střední školy (povolání).

- 1) Rodiče, rádcové a jiní mudrcové - rodiče jsou v sedmdesáti procentech případů vždycky těmi, kdo nejvíce ovlivní profesní volbu; daleko za rodiči stojí někde v polovině řady dobří kamarádi, na jejich názor dá spousty mladých lidí; následují odborníci z praxe; na konci řady je poradkyně v informačním a poradenském středisku úřadu práce a ještě za, je psycholožka v pedagogicko-psychologické poradně.
- 2) Výchovný poradce – je samozřejmě schopný poskytnout informace, ale jen v určité oblasti, kterou zná. Výchovným poradcem je zpravidla i učitel na konkrétní škole.

U výchovného poradce je možné získat:

- a) nejnovější publikace a příručky k výběru střední školy
 - b) důležité kontakty na poradenská zařízení
 - c) informace, jak vyplnit přihlášku ke studiu na střední škole
 - d) informace o termínech přijímacích zkoušek na střední školy
- 3) Informační a poradenské středisko úřadu práce – toto pracoviště má něco navíc, něco co ostatní nemají a to podrobný popis všech povolání, který obsahuje podrobné charakteristiky pracovních nároků, pracovního prostředí, včetně informací o možnostech dalšího studia.

2.5 KARIÉRNÍ PORADENSTVÍ – CÍLE A OBSAH KARIÉRNÍHO PORADENSTVÍ

Evropská komise a Organizace pro ekonomickou spolupráci a rozvoj definují kariérní poradenství jako soubor služeb a aktivit vykonávaných s úmyslem sloužit jednotlivcům každého věku a v každé životní situaci při volbě povolání, odborné přípravě na povolání a při řízení kariéry. Takové služby mimo jiné poskytují školy každého druhu a vzdělávací instituce. Kariérní poradenství zahrnuje hlavně poskytování informací (tištěných, elektronických nebo jiných), poradenských rozhovorů, testovacích programů aj. (Vendel, 2008).

2.5.1 KROKY KARIÉRNÍHO PORADENSTVÍ

Vendl (2008) člení kariérní poradenství do následujících čtyř kroků.

1. Poznávání – poznání žáka je první předpoklad poradenství při výběru školy, probíhá buď formálním testováním (testy, dotazníky) nebo neformálně (interakce poradce a žáka). Dotazník zjišťuje preference a názory žáka, nemá žádné správné či špatné odpovědi. Běžné dotazníky používané v poradenství mají za úkol zjistit zájmy, hodnoty a osobnostní vlastnosti žáka.
2. Získání informací o světě práce – informace o školách, poradce se nespolehá jen na své poznatky, ale na informace z jiných zdrojů. Zde je užitečné vědět, jaké požadavky vyžaduje povolání, o němž žák uvažuje. Poradce by měl mít k dispozici seznamy škol a studijních oborů vydaných ministerstvem školství.
3. Spojení informací o sobě a světě práce – jedná se o důležitý cíl kariérního poradenství. Součástí některých kariérních informací, například profesiogramu,

jsou také informace o schopnostech, zájmech, hodnotách a osobnostních vlastnostech které dané povolání požaduje.

Informace o školách poskytují i počítačové programy profesní orientace. Ty pomáhají při volbě dalšího studia hlavně tím, že snižují počet možností, o kterých žák uvažuje. Test je interaktivní a probíhá tak, že žák zodpoví některé otázky a hned získá zpětnou vazbu.

Testy ani elektronické programy však nepomohou žákovi vyřešit těžší problém, jako je například tlak rodičů na volbu nechtěného povolání (výběr školy).

2.5.2 ROZHODOVÁNÍ O BUDOUCÍM POVOLÁNÍ

Rozhodování nás provází a provázet bude celým naším životem. Rozhodování o volbě povolání (střední školy) je v podstatě stejný proces, jako když se rozhodujete, jaký si chcete koupit například nový mobil. Pouze v jediné situaci se nemusíme rozhodovat vůbec, a to když jsme přesvědčeni, že na něco prostě nemáme. Například sílu, vůli, ale i schopnosti a odhodlání se s něčím poprat (Mezera, 2008, s. 113).

Jestliže začnete o nějakém cíli vážně uvažovat, mělo by vaše rozhodování, dle Mezery (2008), mít následující čtyři kroky:

Alternativy – jestliže stojíte před vážným rozhodnutím, jako je právě výběr střední školy, dávejte pozor na všechny varianty možného řešení a položte si dvě základní otázky:

- 1) Existují ještě další varianty řešení?
- 2) Nezapomněl/a jsem na nějakou možnost, která by mohla být lepším řešením než ty předešlé?

Následky a souvislosti – po provedení výběru nejlepších variant dalšího studia, ještě u nich proberte všechny klady a zápory, pro a proti

Informace – o vybrané škole se pokuste získat co nejvíce možných informací

Plány – vytvoření plánu, jak rozhodnutí postupně naplňovat a promyslet:

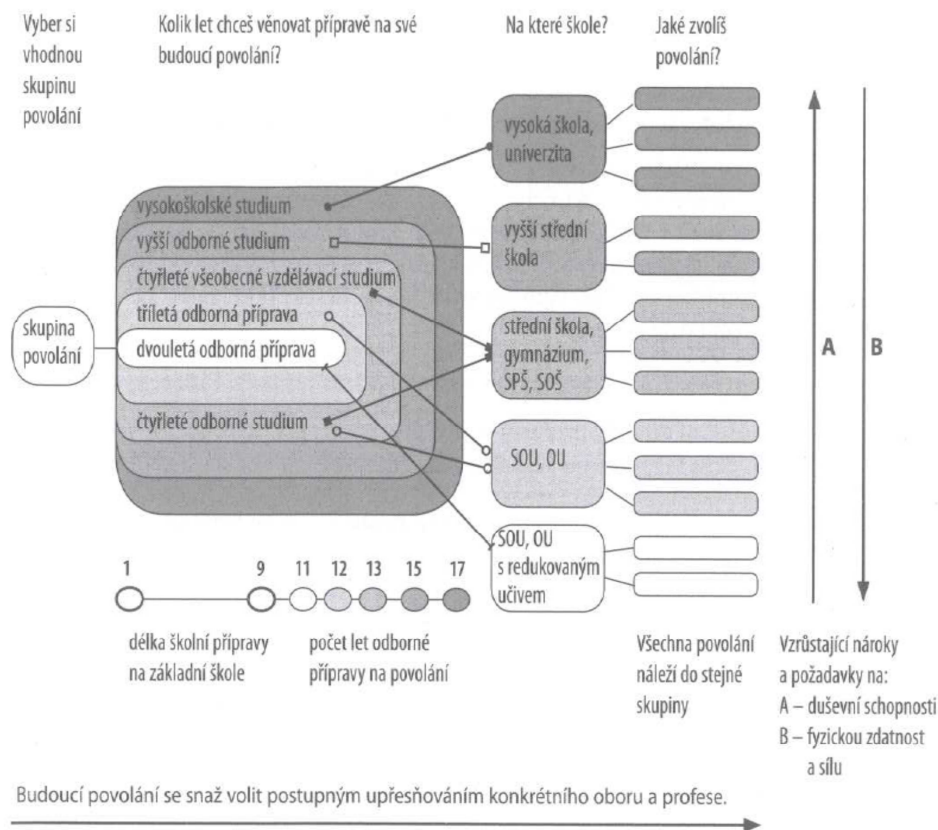
- 1) Co všechno budete muset po tomto rozhodnutí udělat.
- 2) Co uděláte, v případě, že se na cestě vyskytne nějaký vážnější problém, který naruší první variantu vašeho řešení?

V případě, že budou všechny čtyři kroky provedeny ve správném pořadí, je možné se vyhnout velkému omylu, ale i zklamání, že byla vybrána škola, která se pro jedince rozhodně vůbec nehodí.

2.5.3 KRITICKÁ FÁZE ROZHODOVÁNÍ

Dle Mezery (2008, s. 116) se kritická fáze rozhodování vyskytne vždy, když se přechází z jedné vývojové etapy života do další. To platí i u přestupu ze základní školy na střední školu. Někdy jsou však cesty k cíli klikaté a složité. Někdo na střední školu dorazí přímou cestou, jiný poněkud cestou delší, přes střední odborné učiliště, a rozhodně to není horší varianta.

Mezera (2008, s. 117) uvádí jednoduché schéma, které by mohlo pomoci při rozhodování o střední škole, vysoké škole nebo výběru povolání.

Obrázek 2-1: Schéma výběru

2.5.4 SPRÁVNÉ NAČASOVÁNÍ

„Pro své rozhodnutí, čemu se chcete v dalších letech věnovat, si především stanovte dostatečně dlouhou dobu a správný čas“ (Mezera, 2008, s. 119).

Je většinou pravidlem, že řada rodičů i žáků řeší otázku budoucího studia nebo učebního oboru až na poslední chvíli, většinou dva až tři měsíce před podáním přihlášek.

Mnoho životních plánů nám v životě nevyjde, právě proto, že jsme se vydali špatnou cestou, podle špatného scénáře nebo, že jsme si cestu ke vzdálenému cíli jednoduše špatně načasovali (Mezera, 2008).

2.6 ROZHODOVÁNÍ ŽÁKŮ STŘEDNÍCH ŠKOL O DALŠÍM STUDIU DLE HLAĎA

Hlad' o a Drahoňovská (HLAĎO, Petr a Petra DRAHOŇOVSKÁ. Rozhodování žáků základních a středních škol o dalším studiu a práci v pohledu žáků i jejich rodičů: Analýza vlivů sociálního okolí a využívání informačních zdrojů na základě dotazníkového šetření. In: *Národní ústav odborného vzdělávání* [online]. Praha, 2012 [cit. 2014-12-15]. Dostupné z: http://www.nuov.cz/uploads/Vzdelavani_a_TP/KP_Volba_zaci_rodice_pro_www.pdf), provedli analýzu vlivů sociálního okolí a využívání informačních zdrojů na základě dotazníkového šetření.

Ve své práci se mimo jiné zaměřili na názory žáků na téma „Vlivy působící na volbu další vzdělávací a profesní dráhu“.

Níže jsou prezentovány výsledky jejich výzkumného šetření, včetně stručného grafu (obrázek 2-4: Vlivy).

2.6.1 ROZHODNUTÍ ŽÁKA

Dle výzkumného šetření přisuzují žáci největší vliv svému vlastnímu rozhodnutí. V 91 % případech se žáci domnívají, že měli při rozhodování velký vliv, v 8 % malý vliv a pouze v 1 % neměli žádný vliv. Tento výsledek se hodně shoduje s názory žáků, kdo by měl při volbě školy a profese v rodině rozhodovat. Vliv vlastního rozhodnutí

na volbu dalšího vzdělávání a budoucího zaměstnání se umístil v pořadí na prvním místě.

2.6.2 RODIČE

Dle Hřada přisuzují velký vliv rodičů přibližně 40 % žáků. 56 % žáků přisuzuje rodičům malý vliv a 4 % žádný vliv. Vliv rodičů na volbu dalšího vzdělávání a profesní dráhy je na druhém místě v pořadí a na základě získané hodnoty koeficientu, můžeme říci, že žáci přisuzují rodičům spíše malý vliv. Žáci jsou podle výsledků výzkumného šetření při volbě další vzdělávací a profesní dráhy ovlivněni svým vlastním rozhodnutím více než vlivem rodičů, což se shoduje se zjištěními jak českých, tak zahraničních výzkumů.

I když žáci mají tendenci vliv rodičů na rozhodování bagatelizovat, ve skutečnosti jejich rady při svém rozhodování využívají. Přibližně 20 % žáků zcela využívá rad svých rodičů k rozhodnutí kam po základní škole a 69 % žáků využívá jejich rad zčásti. Pouze 8 % žáků rady rodičů nevyužívá vůbec. Zbývající 3 % žáků buď rady od rodičů nedostali, nebo nedokázali na otázku odpovědět.

2.6.3 KAMARÁDI

Hlad'o ve svém výzkumu uvádí, že ostatní sociální zdroje měly na rozhodování žáků o volbě dalšího vzdělávání a budoucího povolání dráhy výrazně menší vliv než vlastní rozhodnutí a rodiče. Kamarádi se umístili za rodiče. Velký vliv přisuzuje při volbě další vzdělávací a profesní dráhy kamarádům 10 % žáků. Skoro polovina žáků (49 %) si myslí, že na jejich rozhodnutí měli kamarádi malý vliv a 42 % žáků uvedlo, že kamarádi neměli na volbu žádný vliv.

Působení vrstevníků, kamarádů a přátel na volbu další vzdělávací a profesní dráhy je tématem, které se ve výzkumech objevuje poměrně často. Z výzkumného šetření je zřejmé, že vliv vrstevníků na rozhodování v poslední době vzrůstá, i když jejich úloha leží především v poskytování informací. To, že se kamarádi umístili na třetím místě, je celkem pochopitelné. U žáků dochází v tomto vývojovém období k postupné nezávislosti na rodičích. Vrstevníci začínají sehrávat v jejich životě významnější roli. Vrstevníci jsou zdrojem sociálního učení a slouží jako opora při vytváření vlastní osobnosti. Žáci mají snahu najít mezi svými vrstevníky někoho, komu by mohli důvěřovat a s nímž by se mohli podělit o své vnitřní pocity. Přátelské

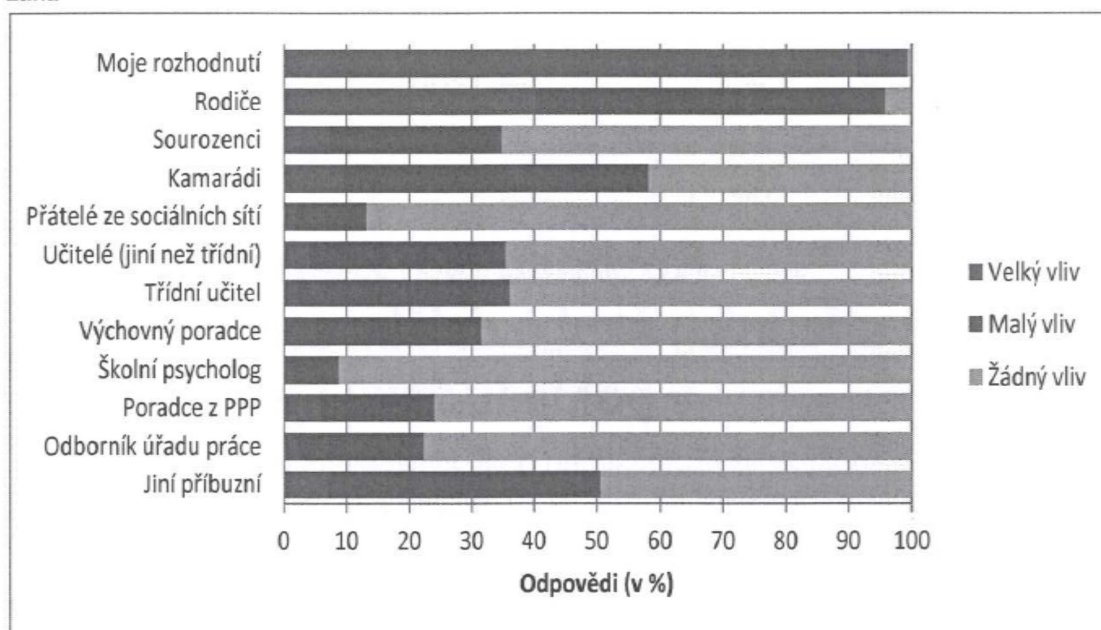
vztahy se stávají důležitým zdrojem emoční opory, porozumění, umožňují rozvíjet sociální dovednosti. I když vrstevníci mají pro žáky velký význam, vztahy k rodičům jsou ale stále nejdůležitější. Hlavně v případě řešení emočních problémů, vztahových konfliktů a důležitých životních kroků se nejprve obracejí s žádostí o pomoc na své rodiče a teprve na druhém místě vyhledávají kamarády, spolužáky a další vrstevníky. Z výzkumného šetření vyplývá, že kamarádi žáky při rozhodování o střední škole ovlivňují více než sourozenci a učitelé.

2.6.4 UČITELÉ A KARIÉROVÍ PORADCI

Hladě se ve svém výzkumném šetření zabývá i diskutovanou otázkou v rámci rozhodování žáků při přechodu mezi nižším a vyšším sekundárním vzděláváním, a to jaká je úloha učitelů a kariérových poradců. Výzkumy poukazují na malý vliv učitelů a kariérových poradců jak v České republice, tak v zahraničí. Poradenští pracovníci a učitelé se v šetření umístili nejenom za vlivem rodičů, ale i kamarádů a sourozenců.

Učitelé (jiní než třídní) se v hodnocení žáků umístili za sourozenci, a to na šestém místě. Následovani jsou třídními učiteli, výchovnými poradci, poradci z pedagogicko-psychologických poraden a odborníky z úřadu práce.

Obr. 5: Vlivy působící na volbu další vzdělávací a profesní dráhy žáků základních škol pohledem žáků

Obrázek 2-1: Vlivy

3 PRAKTICKÁ ČÁST

3.1 REALIZACE VÝZKUMNÉHO ŠETŘENÍ

3.1.1 CÍLE VÝZKUMU

V teoretické části byly vymezeny faktory, které mají vliv na rozhodování žáků při výběru střední školy (studijního oboru).

Cílem praktické části této bakalářské práce je zjistit, co a jak ovlivnilo žáky při výběru studijního oboru na konkrétní střední škole a jaký faktor ovlivnil jejich rozhodování nejvíce.

3.1.2 VYMEZENÍ VÝZKUMNÝCH OTÁZEK A CÍLŮ

V návaznosti na daný výzkumný problém byly stanoveny výzkumné cíle:

- zjistit, zda na rozhodování žáka mají větší vliv vnitřní (vlastní zájem o studium) nebo vnější faktory (rodina, vrstevníci, společnost, zisk v podobě získání zaměstnání)
- zjistit, které vnější faktory ovlivňují žáka nejvíce

Na základě těchto výzkumných cílů byly stanoveny následující výzkumné otázky:

- zda žáka ke studiu přivedl vlastní zájem
- zda žákovo rozhodnutí ovlivnili více rodiče nebo vrstevníci
- jakou roli hraje při rozhodování „atraktivita“ školy (dostupnost, vyučované předměty)
- zda žáka při rozhodování ovlivnilo plánování profesní budoucnosti (možnost podnikání ve studovaném oboru)

3.1.3 VÝZKUMNÝ SOUBOR

Základním výzkumným souborem jsou žáci prvních a druhých ročníků studijního oboru Obchodník (kód 66-41-L/01), a Prodavač (kód 66-51-H/01) konkrétní střední školy. Studijní obor obchodník je zakončený maturitní zkouškou a studijní obor prodavač je zakončený výučním listem s možností dalšího nástavbového studia na stejné střední škole. Celkem bylo rozdáno 110 dotazníků, z nichž 4 dotazníky byly z důvodu chybějících odpovědí vyřazeny. Návratnost dotazníků tedy byla 96%.

Výzkumné šetření proběhlo v listopadu 2014 v hodině odborného výcviku. Vyplnění dotazníku žákům trvalo maximálně deset minut.

3.1.4 METODY VÝZKUMU

Pro danou problematiku byl nejvhodnější metodou kvantitativní výzkum. Ke zjištění potřebných dat byla zvolena metoda dotazníkového šetření (Chráška, 2007). V dotazníku byla použita Likertova škála, která se skládá z výroku a stupnice. Na stupnici žák vyjádřil stupeň svého souhlasu, resp. nesouhlasu s výrokiem.

3.1.5 TVORBA DOTAZNÍKU

Cílem výzkumného šetření bylo zjistit úroveň jednotlivých faktorů ovlivňujících rozhodnutí žáka studovat na konkrétní střední škole (studijním oboru). Dotazník obsahoval celkem deset navazujících otázek. Žák vždy zaškrtnul jen jednu z pěti daných možných odpovědí (dle Likertovy škály). Otázky byly zformulovány jednoduchou a jasnou formou, aby se žák nemusel položenou otázkou zbytečně dlouhou dobu zabývat, aby byla jeho odpověď co nejpohotovější. Dotazníky byly vyplněny anonymně, pro zajištění pravdivosti a upřímnosti. Vzor dotazníku, vypracovaný dle Chrásky (2007), je uvedený v příloze této bakalářské práce.

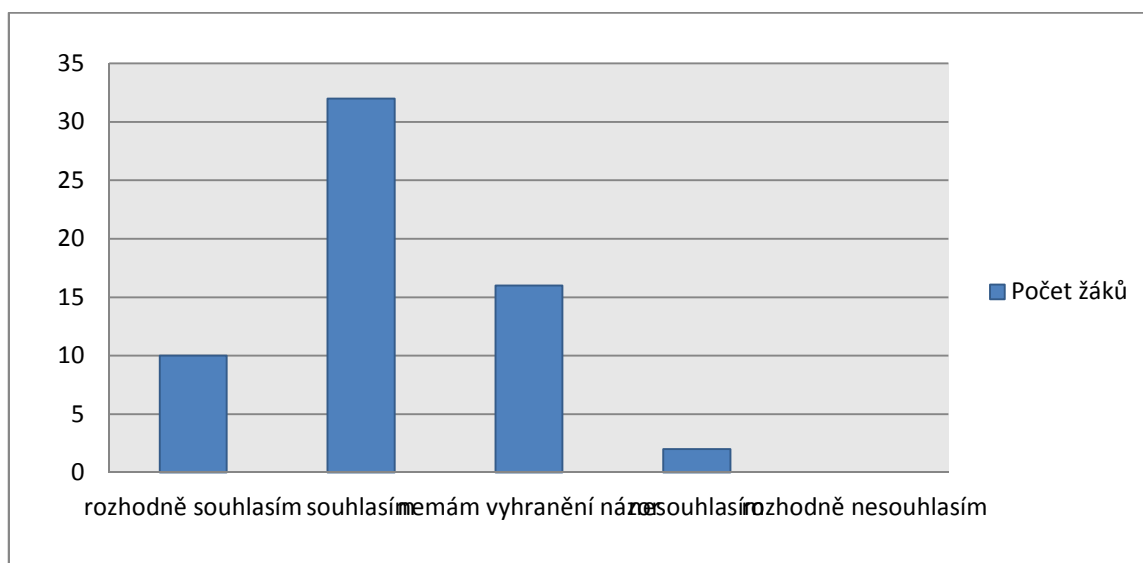
3.2 VÝSLEDKY DOTAZNÍKOVÉHO ŠETŘENÍ

Dle dotazníkového šetření respondentů konkrétní střední školy v Rokycanech jsem zjistila následující výsledky.

3.2.1 VÝSLEDKY U STUDIJNÍHO OBORU OBCHODNÍK-PODNIKATEL

Na dotazníkové šetření odpovědělo šedesát respondentů studijního oboru Obchodník-podnikatel. Tento studijní obor je ukončen maturitní zkouškou.

Otázka č. 1: Ke studiu na SŠ mě přivedl vlastní zájem

Graf 3-1: otázka z dotazníku č. 1

Zdroj: vlastní data

Odpovědi:	Přiřazená hodnota	Absolutní četnost	Relativní četnost v %	Aritmetický průměr
Rozhodně souhlasím	5	10	17	50
Souhlasím	4	32	53	128
Nesouhlasím	3	2	3	6
Rozhodně nesouhlasím	2	0	0	0
Nemám vyhraněný názor	1	16	27	16
CELKEM	---	60	100	3,3

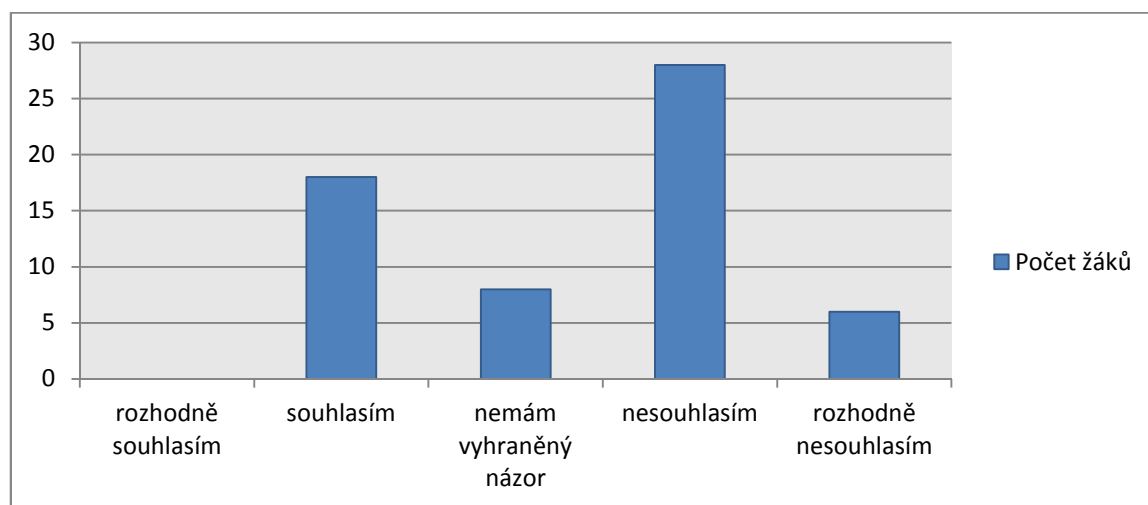
Tabulka 3-1: otázka z dotazníku č. 1

Zdroj: vlastní data

Tato otázka byla v dotazníku položena z důvodu zjištění, do jaké míry měla na rozhodování vliv vlastní vůle a schopnost prosazení vlastního názoru. Dotazníkem bylo zjištěno, že 17 % (10 respondentů) rozhodně souhlasí a 53 % (32 respondentů) souhlasí s výrokem, že je ke studiu přivedl vlastní zájem. A pouze 3 % žáků (2 respondenti) nesouhlasí s výrokem a 27 % (16 respondentů) nemá vyhraněný názor. V tabulce 10-1 je znázorněna hodnota aritmetického průměru, která činí 3,3, což potvrzuje nadpoloviční souhlasné odpovědi.

Tento výsledek se dal očekávat právě u adolescentní skupiny respondentů. V období adolescence, označovaném mimo jiné jako „druhá fáze vzdoru“, mladiství více méně odmítají názory, postoje a příkazy rodičů, a to právě proto, že vycházejí od rodičů. Přitom stejné podněty přicházející od vrstevníků nebo jiného dospělého (učitel, výchovný poradce) přijímají. Jedná se o přirozený vývoj osobnosti. Osvobození se od závislosti na rodičích vytváří zralého, zodpovědného a samostatného jedince s vlastními názory a postoji, schopného rozhodovat za sebe samého.

Otázka č. 2: Ke studiu na SŠ mě motivovali rodiče

Graf 3-2: otázka z dotazníku č. 2

Zdroj: vlastní data

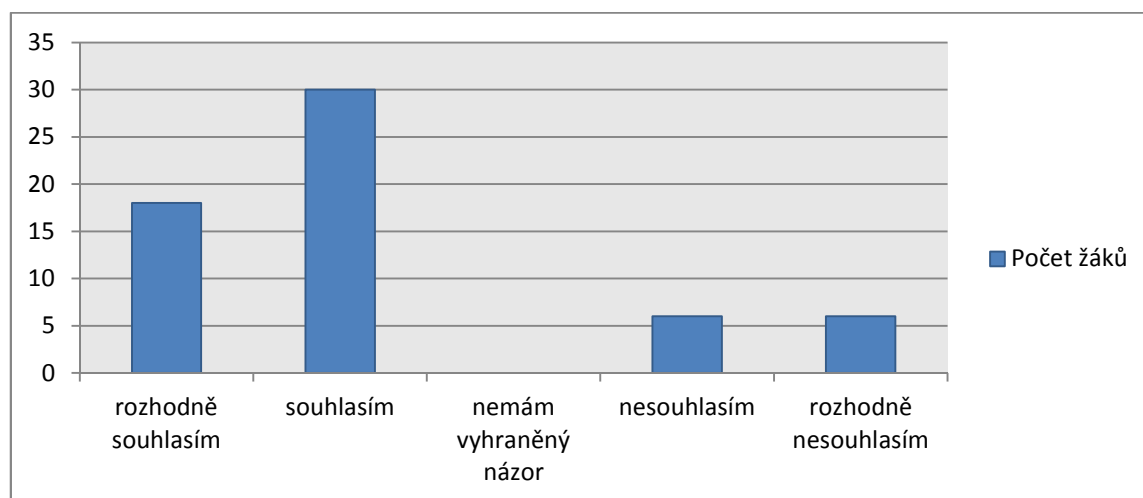
Odpovědi:	Přiřazená hodnota	Absolutní četnost	Relativní četnost v %	Aritmetický průměr
Rozhodně souhlasím	5	0	0	0
Souhlasím	4	18	30	72
Nesouhlasím	3	28	47	84
Rozhodně nesouhlasím	2	6	10	12
Nemám vyhraněný názor	1	8	13	8
CELKEM	---	60	100	2,9

Tabulka 3-2: otázka z dotazníku č. 2

Zdroj: vlastní data

Na této otázce je znázorněno, že 30 % žáků (18 respondentů) se nechalo ovlivnit názory rodičů, 13 % (8 dotazovaných) nemělo na výrok vlastní názor. 47 % (28 respondentů) nesouhlasí a 10 % žáků (6 respondentů) rozhodně nesouhlasí s výrokem, že je k výběru střední školy motivovali rodiče. U této otázky byl vypočten aritmetický průměr 2,9, což odpovídá počtu nesouhlasných odpovědí.

Otázka č. 3: Většina mých kamarádů šla také na SŠ Rokycany

Graf 3-3: otázka z dotazníku č. 3

Zdroj: vlastní data

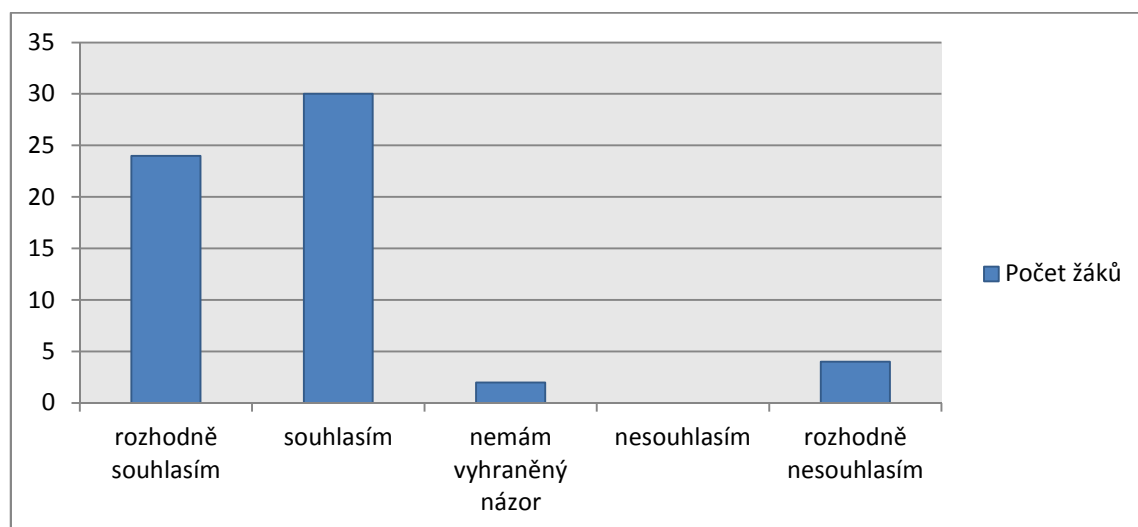
Odpovědi:	Přiřazená hodnota	Absolutní četnost	Relativní četnost v %	Aritmetický průměr
Rozhodně souhlasím	5	18	30	90
Souhlasím	4	30	50	120
Nesouhlasím	3	6	10	18
Rozhodně nesouhlasím	2	6	10	12
Nemám vyhraněný názor	1	0	0	0
CELKEM	---	60	100	4,00

Tabulka 3-3: otázka z dotazníku č. 3

Zdroj: vlastní data

Tato otázka je zaměřená na vliv kamarádů (vrstevníků) na výběr střední školy a bylo zjištěno, že žáci jsou z 80 % ovlivněni tím, že na stejnou školu jdou studovat i jejich kamarádi. Zbývajících 20 % tuto volbu popírá. Z odpovědí na tuto otázku je zjevné, že v období dospívání mají kamarádi velký vliv a někdy jsou názory vrstevníků důležitější než názory rodičů. Je dost pravděpodobné, že žáci nechtějí ztratit, tím že by začali studovat jinou střední školu, nejbližší kamarády a jsou dokonce kvůli tomu ochotni i přistoupit na stejnou volbu studia jako oni. Aritmetickým průměrem 4,00 byla opět potvrzena nadpoloviční většina odpovědí s kladným vyjádřením.

Otázka č. 4: Součástí mé motivace byla i dostupnost školy v rámci okresu Rokycany

Graf 3-4: otázka z dotazníku č. 4

Zdroj: vlastní data

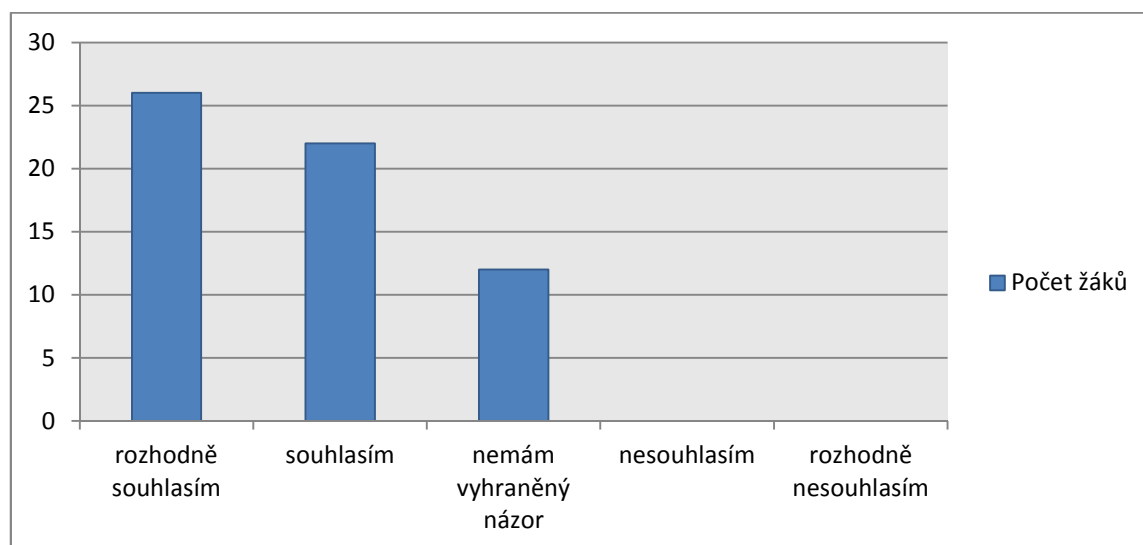
Odpovědi:	Přirazená hodnota	Absolutní četnost	Relativní četnost v %	Aritmetický průměr
Rozhodně souhlasím	5	24	40	120
Souhlasím	4	30	50	120
Nesouhlasím	3	0	0	0
Rozhodně nesouhlasím	2	4	7	8
Nemám vyhraněný názor	1	2	3	2
CELKEM	---	60	100	4,2

Tabulka 3-4: otázka z dotazníku č. 4

Zdroj: vlastní data

Z odpovědí na tuto otázku je plně zjevné, že žáci jsou v období adolescence pohodlní a volí co nejjednodušší řešení a upřednostní střední školu, která je pro ně nejen zajímavá, ale hlavně svým přístupem nenáročná. S výrokem, že při výběru střední školy sehrála roli i dostupnost školy, odpovědělo kladně až neuvěřitelných 90 % žáků (54 respondentů) a pouze 10 % výrok negovalo, což je zjevné i na aritmetickém průměru 4,2.

Otázka č. 5: Motivaci svého studia spatřuji v získání maturitního vysvědčení

Graf 3-5: otázka z dotazníku č. 5

Zdroj: vlastní data

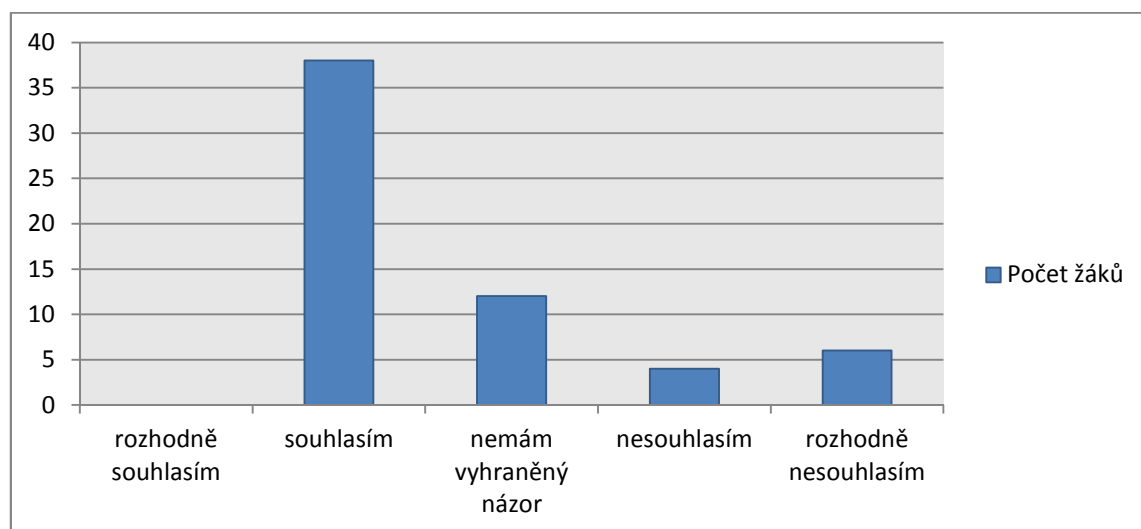
Odpovědi:	Přiřazená hodnota	Absolutní četnost	Relativní četnost v %	Aritmetický průměr
Rozhodně souhlasím	5	26	43	130
Souhlasím	4	22	37	88
Nesouhlasím	3	0	0	0
Rozhodně nesouhlasím	2	0	0	0
Nemám vyhraněný názor	1	12	20	12
CELKEM	---	60	100	3,8

Tabulka 3-5: otázka z dotazníku č. 5

Zdroj: vlastní data

Na tuto otázku překvapivě nesouhlasně neodpověděl žádný respondent. S výrokem rozhodně souhlasí 43 % (26 dotazovaných) a souhlasí 37 % žáků (22 respondentů). Zbylí žáci nemají na výrok vyhraněný názor. Z této otázky vyplývá, že získání středního odborného vzdělání s maturitou je pro žáky velmi motivující v rozhodování ve volbě střední školy. A také zde nám aritmetická hodnota 3,8 potvrzuje většinu souhlasných odpovědí.

Otázka č. 6: Cílem mého studia je práce v konkrétním oboru dle studia

Graf 3-6: otázka z dotazníku č. 6

Zdroj: vlastní data

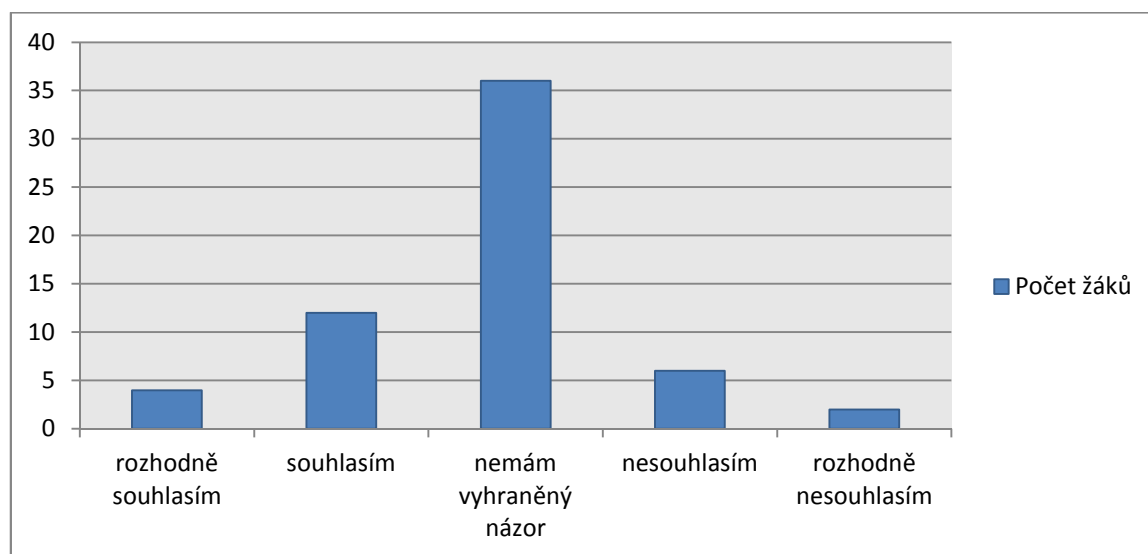
Odpovědi:	Přiřazená hodnota	Absolutní četnost	Relativní četnost v %	Aritmetický průměr
Rozhodně souhlasím	5	0	0	0
Souhlasím	4	38	63	152
Nesouhlasím	3	4	7	12
Rozhodně nesouhlasím	2	6	10	12
Nemám vyhraněný názor	1	12	20	12
CELKEM	---	60	100	3,1

Tabulka 3-6: otázka z dotazníku č. 6

Zdroj: vlastní data

Z odpovědí na tuto otázku je zjevné, že se žáci již při výběru střední školy zaměřují na svoji profesní budoucnost. Kladně odpovědělo 63 % (38 respondentů), 20% žáků (12 dotazovaných) nemělo na výrok vyhraněný názor a 17 % žáků (10 respondentů) uvedlo, že si střední školu nevybrali cíleně s možností uplatnění v budoucím zaměstnání dle studijního oboru. Vypočtený aritmetický průměr v hodnotě 3,1 opět potvrzuje mírnou nadpoloviční převahu kladných odpovědí.

Otázka č. 7: K mé motivaci ke studiu na SŠ přispěla i výuka pro mě zajímavých předmětů

Graf 3-7: otázka z dotazníku č. 7

Zdroj: vlastní data

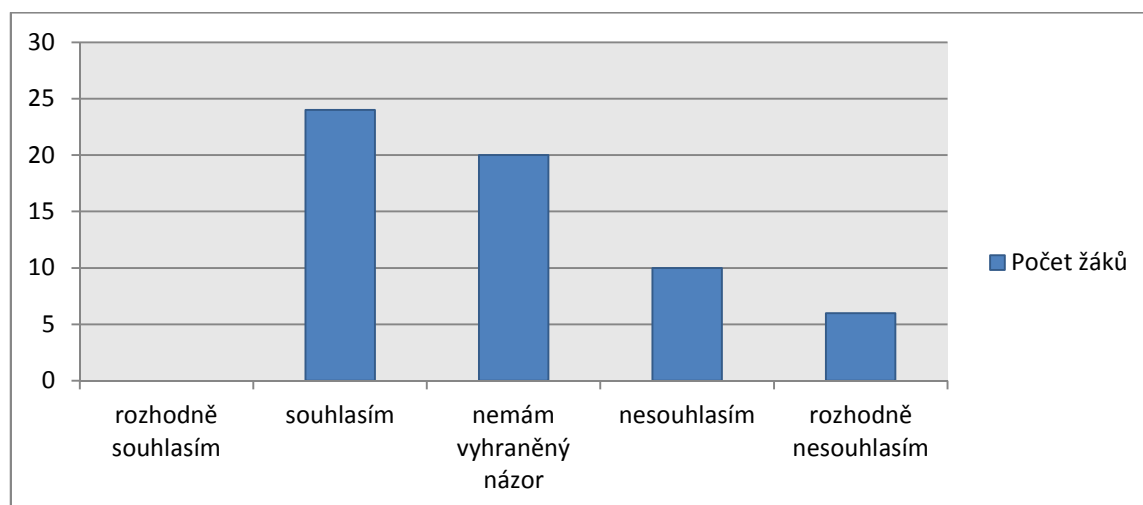
Odpovědi:	Přiřazená hodnota	Absolutní četnost	Relativní četnost v %	Aritmetický průměr
Rozhodně souhlasím	5	4	7	20
Souhlasím	4	12	20	48
Nesouhlasím	3	6	10	18
Rozhodně nesouhlasím	2	2	3	4
Nemám vyhraněný názor	1	36	60	36
CELKEM	---	60	100	2,1

Tabulka 3-7: otázka z dotazníku č. 7

Zdroj: vlastní data

Nevím, zda je možné výsledky této otázky přičíst malé informovanosti o vyučovaných předmětech ze strany střední školy nebo o hlubším nezájmu o školu ze strany žáků. Nicméně v dotazníku na výrok, zda byli žáci při výběru střední školy motivováni zajímavými vyučovými předměty, odpovědělo 60 % žáků (36 respondentů) nemám vyhraněný názor. Pouze 27 % (16 dotazových) odpovědělo kladně a 13 % žáků (8 respondentů) s výrokem nesouhlasilo. Zde se aritmetickým průměrem v hodnotě 2,1 potvrdil počet odpovědí s nevyhraněným názorem na daný výrok.

Otázka č. 8: K mé motivaci ke studiu přispěla i možnost prezentace mých dovedností v různých soutěžích, kterých se škola pravidelně účastní

Graf 3-8: otázka z dotazníku č. 8

Zdroj: vlastní data

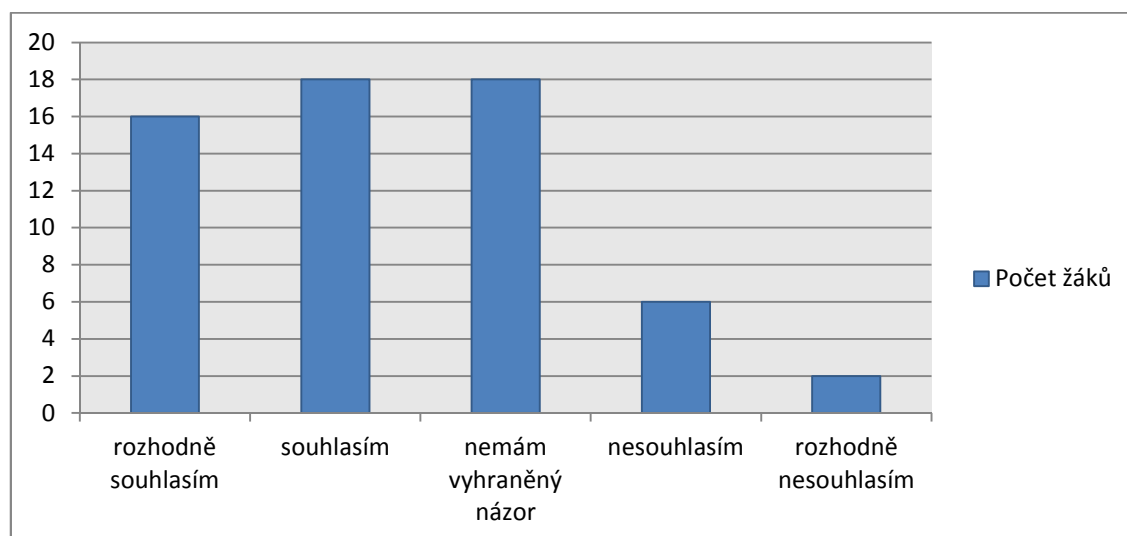
Odpovědi:	Přiřazená hodnota	Absolutní četnost	Relativní četnost v %	Aritmetický průměr
Rozhodně souhlasím	5	0	0	0
Souhlasím	4	24	40	96
Nesouhlasím	3	10	17	30
Rozhodně nesouhlasím	2	6	10	12
Nemám vyhraněný názor	1	20	33	20
CELKEM	---	60	100	2,6

Tabulka 3-8: otázka z dotazníku č. 8

Zdroj: vlastní data

Výsledek této otázky byl pro mě překvapením, s ohledem na výsledky předcházejícího šetření, kde žáci neprojevili takový zájem o vyučované předměty, ale zároveň souhlasí s možností prezentace dovedností, pravděpodobně právě získaných při vyučování. S možností prezentace svých dovedností se ztotožnilo 40 % žáků (24 respondentů), bez vyhraněného názoru bylo 33 % (20 dotazovaných) a zbylých 27 % (16 respondentů) nesouhlasilo s výrokem prezentace dovedností v různých soutěžích. Aritmetický průměr 2,6 nám ukazuje poměrnou shodu v odpovědích „souhlasím“ a „nemám vyhraněný názor“.

Otázka č. 9: Motivací je pro možnost podnikání ve studovaném oboru

Graf 3-9: otázka z dotazníku č. 9

Zdroj: vlastní data

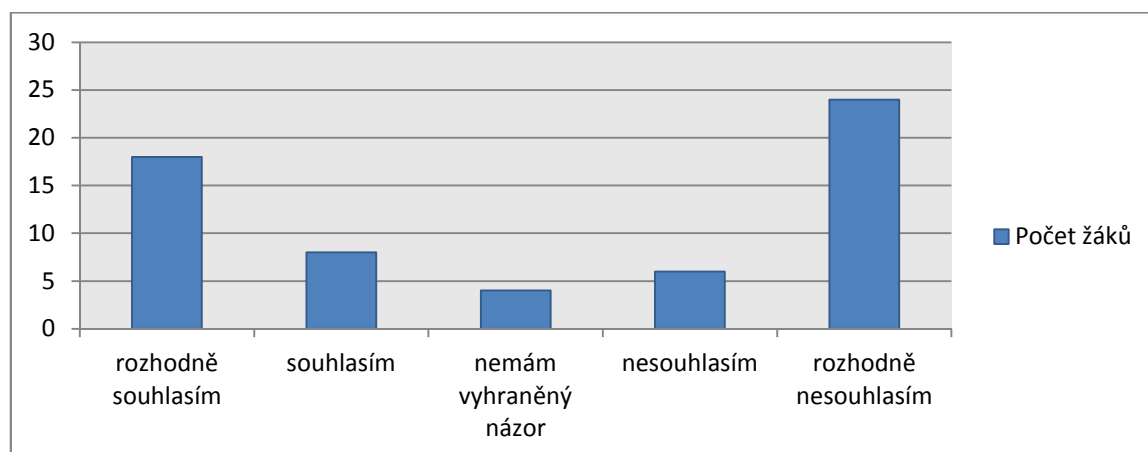
Odpovědi:	Přiřazená hodnota	Absolutní četnost	Relativní četnost v %	Aritmetický průměr
Rozhodně souhlasím	5	16	27	80
Souhlasím	4	18	30	72
Nesouhlasím	3	6	10	18
Rozhodně nesouhlasím	2	2	3	4
Nemám vyhraněný názor	1	18	30	18
CELKEM	---	60	100	3,2

Tabulka 3-9: otázka z dotazníku č. 9

Zdroj: vlastní data

Četnost odpovědí na tuto otázku jsem očekávala a to i vzhledem ke studovanému oboru Obchodník-podnikatel. S možností podnikání v oboru souhlasí celkem 57 % žáků (34 respondentů), bez vyhraněného názoru, což v tomto případě, spíše chápu jako odpověď „ještě nejsem rozhodnut“ bylo 30 % (18 dotazovaných), toto potvrzuje i hodnota aritmetického průměru, která činí 3,2. Podnikání v oboru se dle výsledku šetření nechce věnovat 13 % (8 respondentů).

Otázka č. 10: Nebyl/a jsem přijat/a na jinou SŠ, studium na SŠ Rokycany byla poslední možná volba

Graf 3-10: otázka z dotazníku č. 10

Zdroj: vlastní data

Odpovědi:	Přiřazená hodnota	Absolutní četnost	Relativní četnost v %	Aritmetický průměr
Rozhodně souhlasím	5	18	30	90
Souhlasím	4	8	13	32
Nesouhlasím	3	6	10	18
Rozhodně nesouhlasím	2	24	40	48
Nemám vyhraněný názor	1	4	7	4
CELKEM	---	60	100	3,2

Tabulka 3-10: otázka z dotazníku č. 10

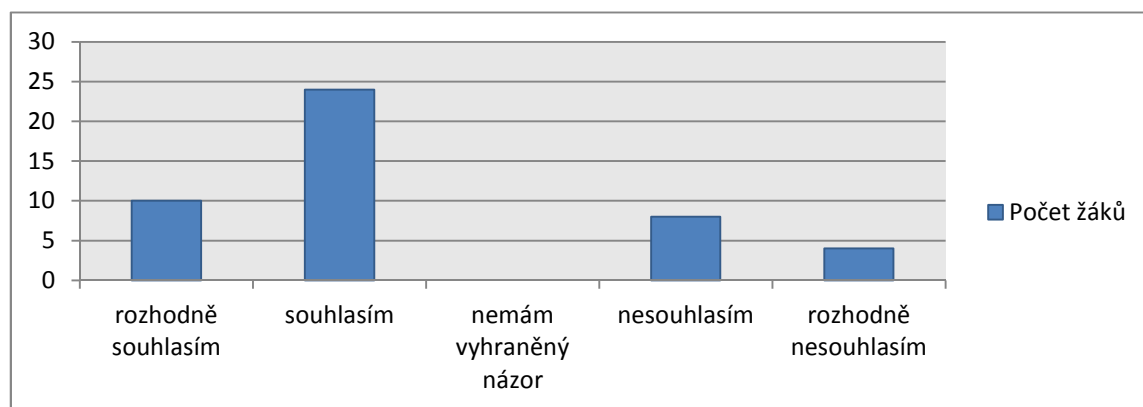
Zdroj: vlastní data

Tato otázka byla do dotazníku vložena z důvodu zjištění atraktivity školy – studijního oboru ze strany žáků. Z odpovědí na otázku č. 10 jde vidět, že pro 43 % (26 respondentů) bylo studium na střední škole v Rokycanech poslední možnou volbou, tudíž nebyli přijati na pro ně „lepší“ školu. Naproti tomu 50 % žáků (30 respondentů) popírá střední školu v Rokycanech jako poslední možnou volbu pro studium, z tohoto výsledku lze vyvodit to, že pro těchto 50 % žáků je studium na SŠ v Rokycanech vnímáno jako první krok k povolání, které chce v budoucnu vykonávat. S aritmetického průměru 3,2 je zřejmé, že se souhlasné a nesouhlasné odpovědi podělili skoro rovnocenně.

3.2.2 VÝSLEDKY U STUDIJNÍHO OBORU PRODAVAČ

Na dotazníkové šetření odpovědělo 46 respondentů studijního oboru Prodavač. Tento studijní obor je ukončen zkouškou, student získá střední vzdělání s výučním listem. Absolventi se mohou dále vzdělávat v nástavbovém studiu na stejné střední škole a dosáhnout středního vzdělání s maturitní zkouškou.

Otázka č. 1: Ke studiu na SŠ mě přivedl vlastní zájem

Graf 3-11: otázka z dotazníku č. 1

Zdroj: vlastní data

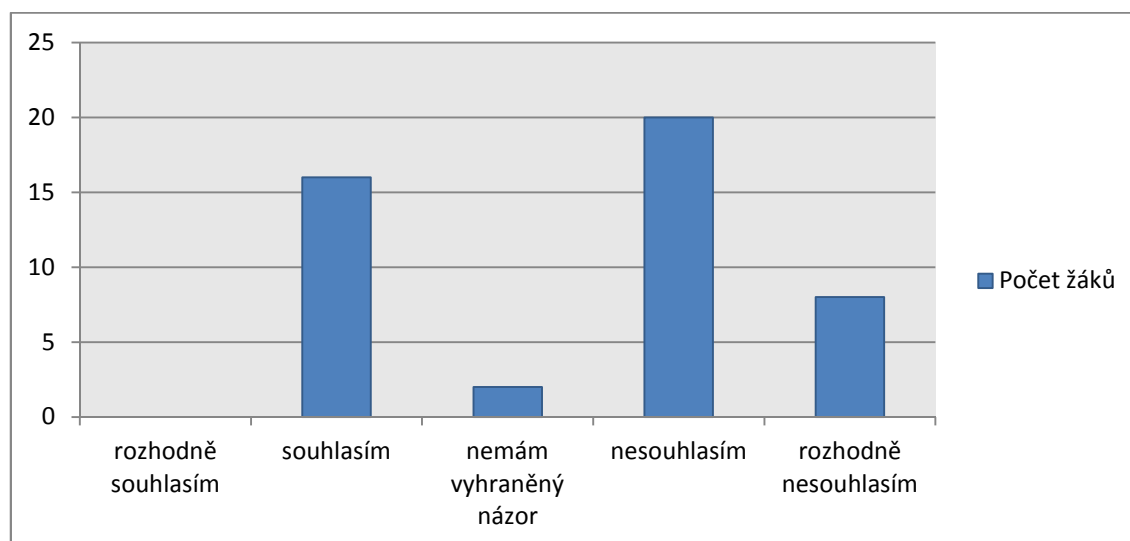
Odpovědi:	Přiřazená hodnota	Absolutní četnost	Relativní četnost v %	Aritmetický průměr
Rozhodně souhlasím	5	10	23	50
Souhlasím	4	24	52	96
Nesouhlasím	3	8	17	24
Rozhodně nesouhlasím	2	4	8	8
Nemám vyhraněný názor	1	0	0	0
CELKEM	---	46	100	3,8

Tabulka 3-11: otázka z dotazníku č. 1

Zdroj: vlastní data

Stejně jako u studijního oboru Obchodník, tak i u studijního oboru Prodavač bylo výzkumným šetřením zjištěno, že 23 % žáků (10 respondentů) rozhodně souhlasí a 52 % (24 dotazovaných) souhlasí s výrokem uvedeným v otázce č. 1 v dotazníku. Naproti tomu 17 % (8 respondentů) nesouhlasí a 8 % (4 respondenti) rozhodně nesouhlasí s výrokem. Aritmetický průměr v hodnotě 3,8 výsledky šetření potvrzuje.

Otázka č. 2: Ke studiu na SŠ mě motivovali rodiče

Graf 3-12: otázka z dotazníku č. 2

Zdroj: vlastní data

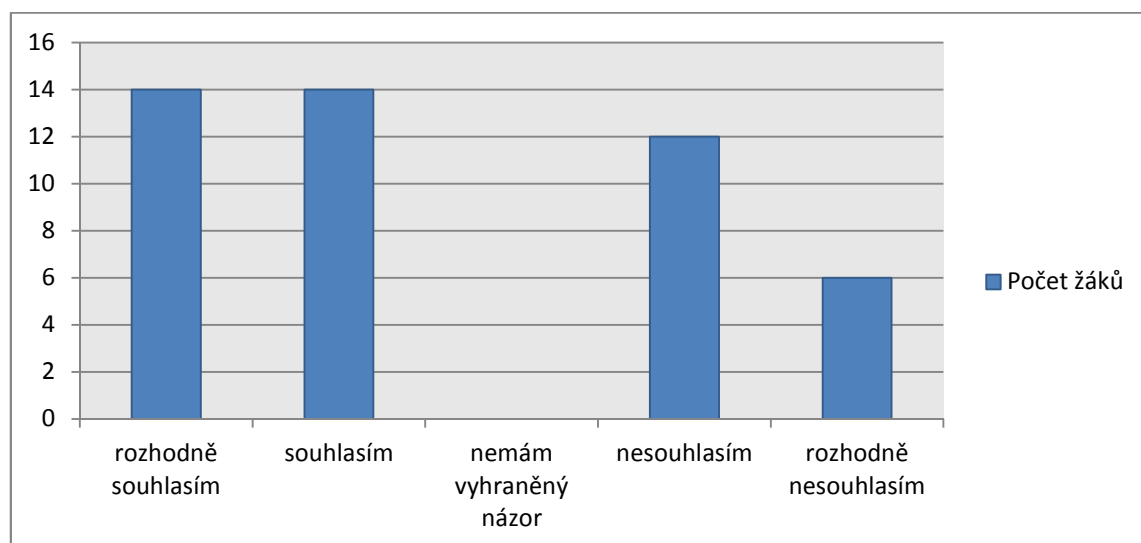
Odpovědi:	Přiřazená hodnota	Absolutní četnost	Relativní četnost v %	Aritmetický průměr
Rozhodně souhlasím	5	0	0	0
Souhlasím	4	16	35	64
Nesouhlasím	3	20	44	60
Rozhodně nesouhlasím	2	8	17	56
Nemám vyhraněný názor	1	2	4	2
CELKEM	---	46	100	3,9

Tabulka 3-12: otázka z dotazníku č. 2

Zdroj: vlastní data

I na výsledku této otázky je vidět, že v období adolescence, je vliv rodičů při výběru studijního oboru relativně nízký. Názorem rodičů se nechalo ovlivnit 35 % (16 dotazovaných). S výrokem nesouhlasilo 44 % (20 respondentů) a 17 % žáků (8 respondentů) rozhodně nesouhlasilo, pouze 4 % (2 dotazování) neměli vyhraněný názor.

Otázka č. 3: Většina mých kamarádů šla také na SŠ Rokycany

Graf 3-13: otázka z dotazníku č. 3

Zdroj: vlastní data

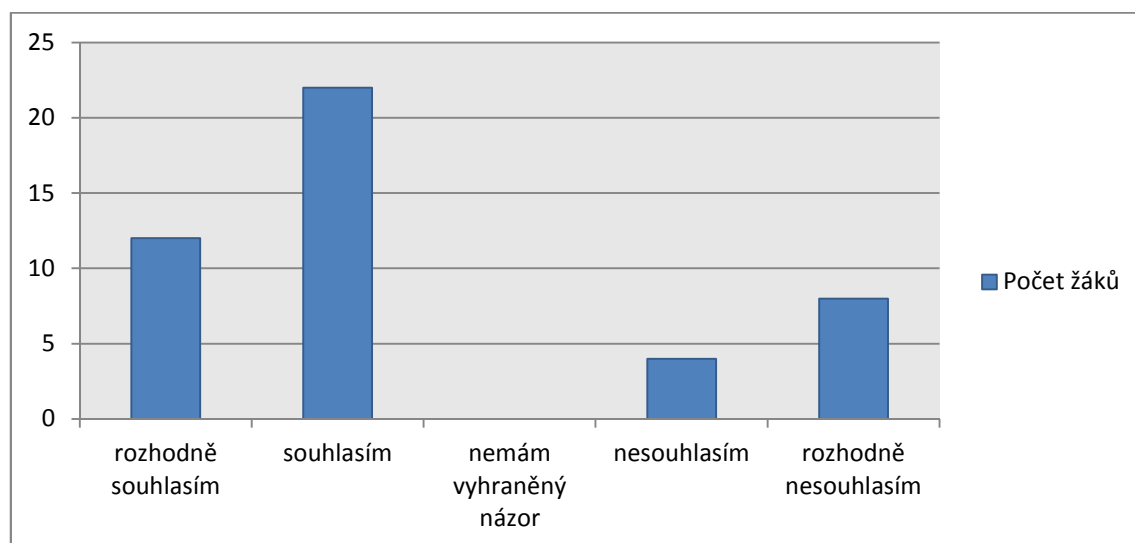
Odpovědi:	Přiřazená hodnota	Absolutní četnost	Relativní četnost v %	Aritmetický průměr
Rozhodně souhlasím	5	14	30	70
Souhlasím	4	14	30	56
Nesouhlasím	3	12	26	36
Rozhodně nesouhlasím	2	6	14	12
Nemám vyhraněný názor	1	0	0	0
CELKEM	---	46	100	3,8

Tabulka 3-13: otázka z dotazníku č. 3

Zdroj: vlastní data

Tak jako u studijního oboru Obchodník i u studijního oboru Prodavač bylo zjištěno, že 60 % (28 respondentů) žáků je ovlivněno svými kamarády, právě v období dospívání mají vrstevníci velký vliv na názory a postoje respondentů. S výrokem uvedeným v otázce č. 3 nesouhlasí 40 % žáků (18 dotazovaných). Aritmetický průměr 3,8, potvrdil nadpoloviční většinu souhlasných odpovědí.

Otázka č. 4: Součástí mé motivace byla i dostupnost školy v rámci okresu Rokycany

Graf 3-14: otázka z dotazníku č. 4

Zdroj: vlastní data

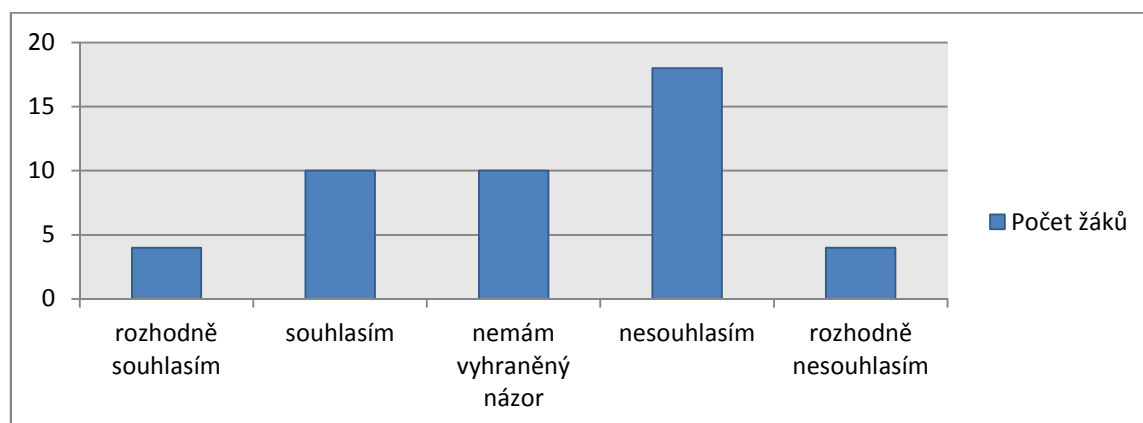
Odpovědi:	Přirazená hodnota	Absolutní četnost	Relativní četnost v %	Aritmetický průměr
Rozhodně souhlasím	5	12	26	60
Souhlasím	4	22	48	88
Nesouhlasím	3	4	9	12
Rozhodně nesouhlasím	2	8	17	16
Nemám vyhraněný názor	1	0	0	0
CELKEM	---	46	100	3,8

Tabulka 3-14: otázka z dotazníku č. 4

Zdroj: vlastní data

I na tuto otázku odpovídali žáci studijního oboru Prodavač téměř shodně jako žáci studijního oboru Obchodník. Při výběru školy bylo její dostupností ovlivněno 74 % (34 respondentů) a pouze 26 % žáků (12 respondentů) nepokládá tuto výhodu školy za důležitou při jejich rozhodování. I zde aritmetický průměr v hodnotě 3,8 potvrzuje výsledek výzkumného šetření.

Otázka č. 5: Motivaci svého studia spatřuji v získání maturitního vysvědčení

Graf 3-15: otázka z dotazníku č. 5

Zdroj: vlastní data

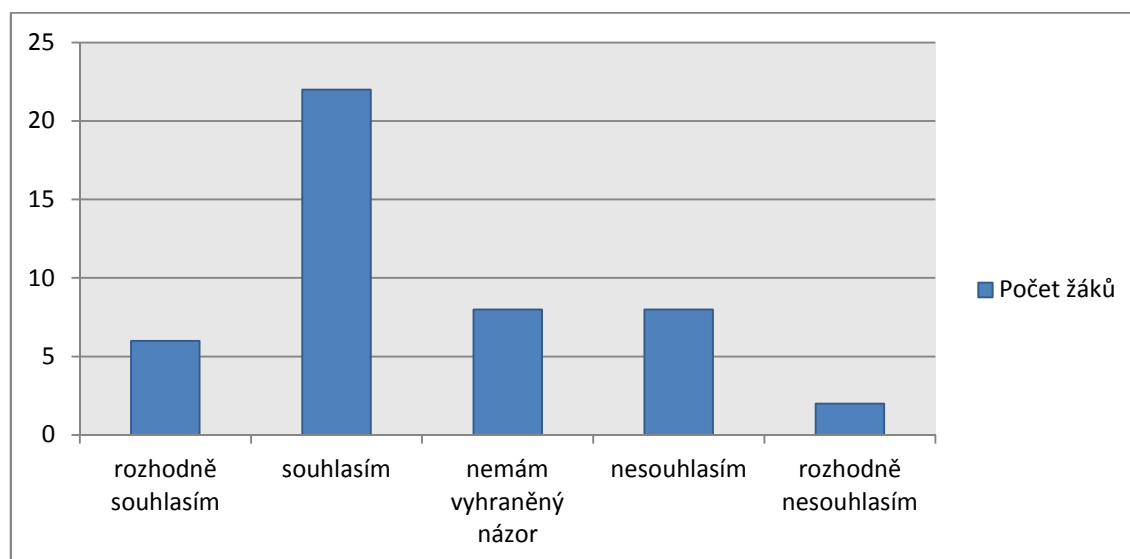
Odpovědi:	Přiřazená hodnota	Absolutní četnost	Relativní četnost v %	Aritmetický průměr
Rozhodně souhlasím	5	4	9	20
Souhlasím	4	10	22	40
Nesouhlasím	3	18	38	54
Rozhodně nesouhlasím	2	4	9	8
Nemám vyhraněný názor	1	10	22	40
CELKEM	---	46	100	3,5

Tabulka 3-15: otázka z dotazníku č. 5

Zdroj: vlastní data

Vzhledem k tomu, že studijní obor Prodavač je ukončen výučním listem, ovšem žáci mají možnost pokračovat v nástavbovém studiu ukončeném maturitní zkouškou, byly výsledky u otázky č. 5 skoro předvídatelné. 47 % (22 dotazovaných) negují to, že by je při výběru střední školy (studijního oboru) motivovala možnost získání středního vzdělání s maturitou. Souhlasně odpovědělo 31 % (14 respondentů), u těchto žáků se dá předpokládat, že mají zájem pokračovat ve studiu na stejné střední škole a získání výučního listu je jen prvním krokem k dalšímu vzdělávání. Ovšem i poměr 22 % (10 dotazovaných), kteří nemají na výrok vyhraněný názor, je poměrně vysoký, tito žáci ještě nejsou zřejmě úplně rozhodnutí, je dost pravděpodobné, že během studia dospějí k rozhodnutí, ve vzdělávání pokračovat.

Otázka č. 6: Cílem mého studia je práce v konkrétním oboru dle studia

Graf 3-16: otázka z dotazníku č. 6

Zdroj: vlastní data

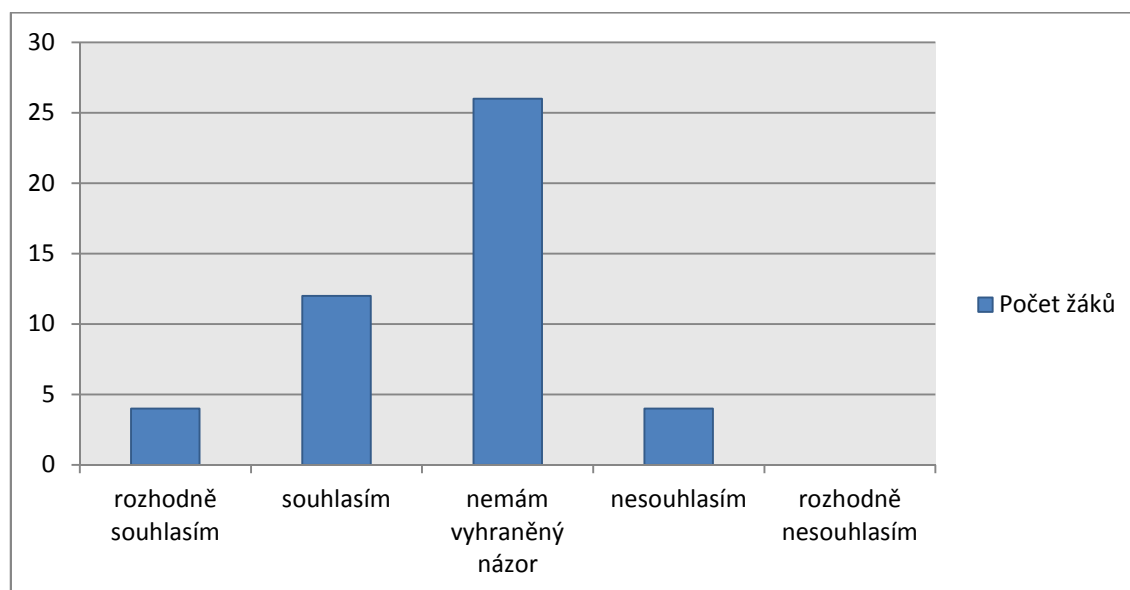
Odpovědi:	Přiřazená hodnota	Absolutní četnost	Relativní četnost v %	Aritmetický průměr
Rozhodně souhlasím	5	6	14	30
Souhlasím	4	22	48	88
Nesouhlasím	3	8	17	24
Rozhodně nesouhlasím	2	2	4	4
Nemám vyhraněný názor	1	8	17	8
CELKEM	---	46	100	3,3

Tabulka 3-16: otázka z dotazníku č. 6

Zdroj: vlastní data

Z odpovědí na tuto otázku je jasné, že i žáci studijního oboru Prodavač si střední školu vybírají podle toho, v jakém oboru chtějí, po dokončení studia, pracovat. Souhlasně na výrok reagovalo 62 % (28 respondentů), s výrokem nesouhlasilo 21 % (10 dotazovaných) a vyhraněný názor nemá 17 % (8 dotazovaných). Z odpovědí u této otázky je možná domněnka, že žáci, kteří výrok negovali nebo neměli vyhraněný názor, mají zájem pokračovat v dalším studiu, a tudíž by se nevěnovali profesi prodavače.

Otázka č. 7: K mé motivaci ke studiu na SŠ přispěla i výuka pro mě zajímavých předmětů

Graf 3-17: otázka z dotazníku č. 7

Zdroj: vlastní data

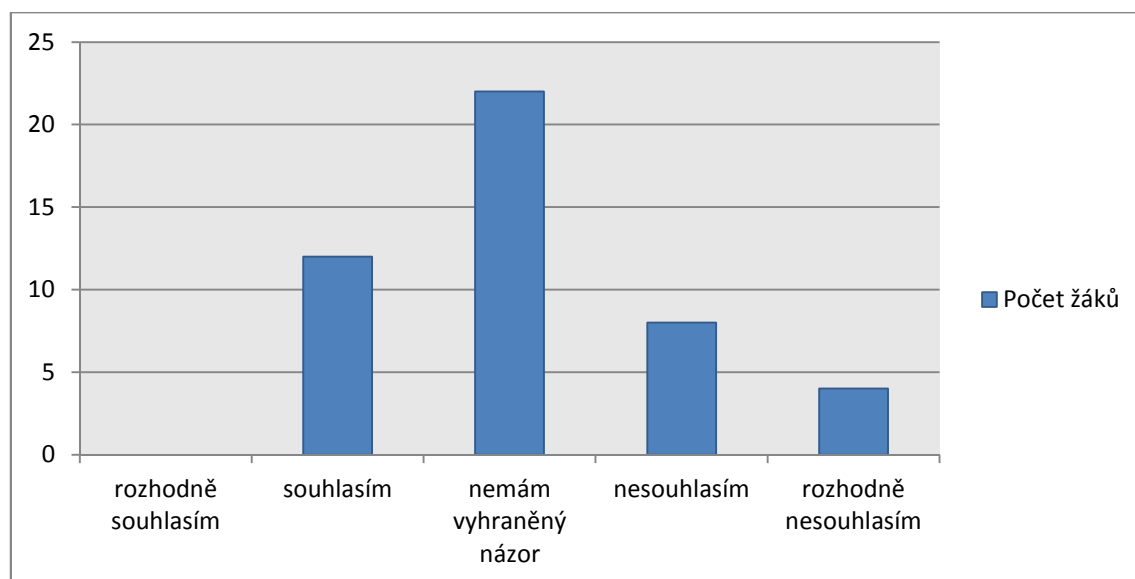
Odpovědi:	Přiřazená hodnota	Absolutní četnost	Relativní četnost v %	Aritmetický průměr
Rozhodně souhlasím	5	4	9	20
Souhlasím	4	12	26	48
Nesouhlasím	3	4	9	12
Rozhodně nesouhlasím	2	0	0	0
Nemám vyhraněný názor	1	26	56	26
CELKEM	---	46	100	2,3

Tabulka 3-17: otázka z dotazníku č. 7

Zdroj: vlastní data

Výsledek výzkumného šetření u této otázky je až téměř shodný s výsledkem u studijního oboru Obchodník. Nejvíce odpovědí bylo ve škále „nemám vyhraněný názor“ a to v četnosti 56 % (26 respondentů). Souhlasně odpovědělo 35 % (18 respondentů) a nesouhlasně 9 % (4 respondenti). Aritmetický průměr v hodnotě 2,3 poukazuje na nadpoloviční většinu odpovědí s nevyhraněným názorem.

Otázka č. 8: K mé motivaci ke studiu přispěla i možnost prezentace mých dovedností v různých soutěžích, kterých se škola pravidelně účastní

Graf 3-18: otázka z dotazníku č. 8

Zdroj: vlastní data

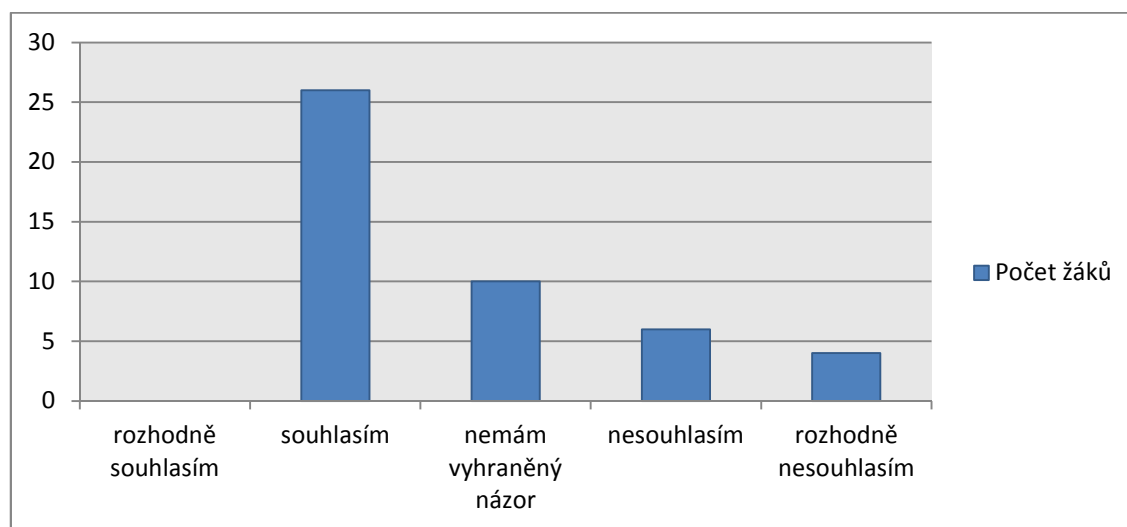
Odpovědi:	Přiřazená hodnota	Absolutní četnost	Relativní četnost v %	Aritmetický průměr
Rozhodně souhlasím	5	0	0	0
Souhlasím	4	12	26	48
Nesouhlasím	3	8	17	24
Rozhodně nesouhlasím	2	4	9	8
Nemám vyhraněný názor	1	22	48	22
CELKEM	---	46	100	2,2

Tabulka 3-18: otázka z dotazníku č. 8

Zdroj: vlastní data

U této otázky bylo nejvíce odpovědí bez vyhraněného názoru a to 48 % (22 respondentů). Počet souhlasných odpovědí, kterých bylo 26 % (12 respondentů), mě velmi příjemně překvapil a to hlavně vzhledem k tomu, že odpovídali studenti-prodavači. Stejný počet byl i u nesouhlasných odpovědí a to v hodnotě 26 % (12 dotazovaných).

Otázka č. 9: Motivací je pro mě možnost podnikání ve studovaném oboru

Graf 3-19: otázka z dotazníku č. 9

Zdroj: vlastní data

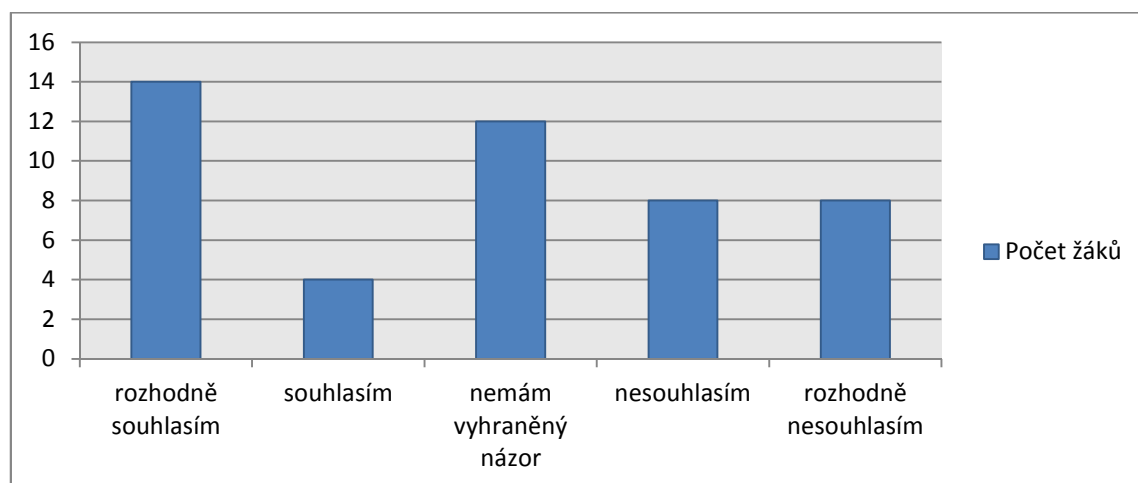
Odpovědi:	Přiřazená hodnota	Absolutní četnost	Relativní četnost v %	Aritmetický průměr
Rozhodně souhlasím	5	0	0	0
Souhlasím	4	26	56	104
Nesouhlasím	3	6	13	18
Rozhodně nesouhlasím	2	4	9	8
Nemám vyhraněný názor	1	10	22	10
CELKEM	---	46	100	3,0

Tabulka 3-19: otázka z dotazníku č. 9

Zdroj: vlastní data

U této otázky jsem u studijního oboru prodavač neočekávala tak vysoký počet souhlasných odpovědí a to 56 % (26 respondentů). Zde je z odpovědí zjevné, že i u tohoto studijního oboru mají žáci se svojí profesní budoucností jasné plány. Nesouhlasných odpovědí bylo 23 % (10 dotazovaných) a bez vyhraněného názoru je 22 %. I aritmetický průměr v hodnotě 3,0 výsledky na otázku, zda žáci byli k volbě studia motivováni možností podnikání ve studovaném oboru, potvrzuje.

Otázka č. 10: Nebyl/a jsem přijat/a na jinou SŠ, studium na SŠ Rokycany byla poslední možná volba

Graf 3-20: otázka z dotazníku č. 10

Zdroj: vlastní data

Odpovědi:	Přiřazená hodnota	Absolutní četnost	Relativní četnost v %	Aritmetický průměr
Rozhodně souhlasím	5	14	30	70
Souhlasím	4	4	9	16
Nesouhlasím	3	8	17	24
Rozhodně nesouhlasím	2	8	17	16
Nemám vyhraněný názor	1	12	26	12
CELKEM	---	46	100	3,0

Tabulka 3-20: otázka z dotazníku č. 10

Zdroj: vlastní data

Tak jako u studijního oboru Obchodník, tak i u studijního oboru Prodavač byla tato otázka položena, proto, aby bylo možné zjistit, zda je studijní obor (střední škola) pro žáky zajímavý nebo zda se jedná pouze o „poslední možnost“. Na tuto otázku odpovědělo souhlasně 39 % žáků (28 respondentů) a 34 % (16 dotazovaných) odpovědělo nesouhlasně. Poměrně velký počet respondentů (26 %) nemá na výrok vyhraněný názor, dle mého názoru jen žáci na tuto otázku nechtěli odpovídat a možnost, nemám vyhraněný názor, byl jen „úhybný manévr“.

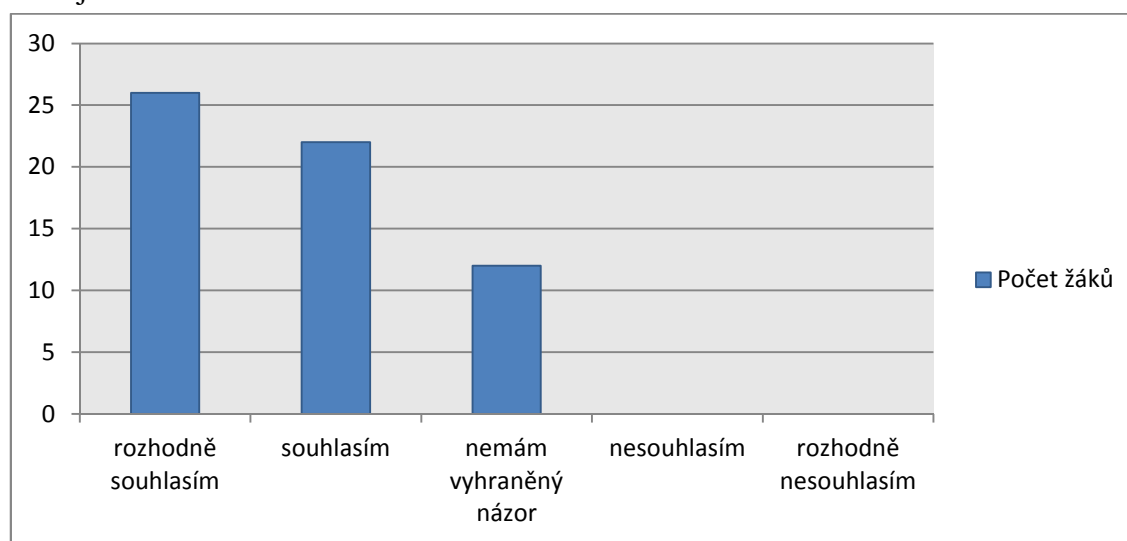
3.2.3 SROVNÁNÍ VÝSLEDKŮ STUDIJNÍCH OBORŮ OBCHODNÍK X PRODAVAČ

Srovnáním výsledků u studijního oboru Obchodník a studijního oboru Prodavač, jsem zjistila, že téměř u všech otázek byl více méně stejný počet souhlasných i nesouhlasných odpovědí. Občas se odpovědi lišily pouze ve škále (rozhodně souhlasím a souhlasím nebo rozhodně nesouhlasím a nesouhlasím).

Výrazný, ale celkem očekávaný, rozdíl byl u otázky č. 5: Motivaci svého studia spatřuji v získání maturitního vysvědčení. Z výsledků je zřejmé, že žáci jsou již při výběru studijního oboru motivováni svojí vlastní profesní budoucností. Ti žáci, co upřednostnili studium ve studijním oboru Obchodník, který je ukončen maturitní zkouškou, byli velmi motivováni právě získáním maturitního vysvědčení. V grafu č. 3-5 je viditelné, že na výrok v otázce č. 5 neodpověděl žádný žák nesouhlasně a souhlasně většina žáků (80 % žáků). Naproti tomu u studijního oboru Prodavač, který je ukončen výučním listem, bylo nesouhlasných odpovědí 47 %. U těchto žáků se nedá předpokládat, že využijí možnosti pokračovat v nástavbovém studiu na stejné škole a tím získat vzdělání s maturitou. Studijní obor Prodavač šli tedy žáci studovat ze zájmu ukončit studium výučním listem a následně pracovat v oboru, což potvrdily i výsledky otázky č. 6: Cílem mého studia je práce v konkrétním oboru dle studia, na kterou odpovědělo souhlasně 61 % žáků oboru Prodavač.

Výsledky na otázku č. 5 u obou studijních oborů je možné porovnat v grafech č. 3-5 a č. 3-15.

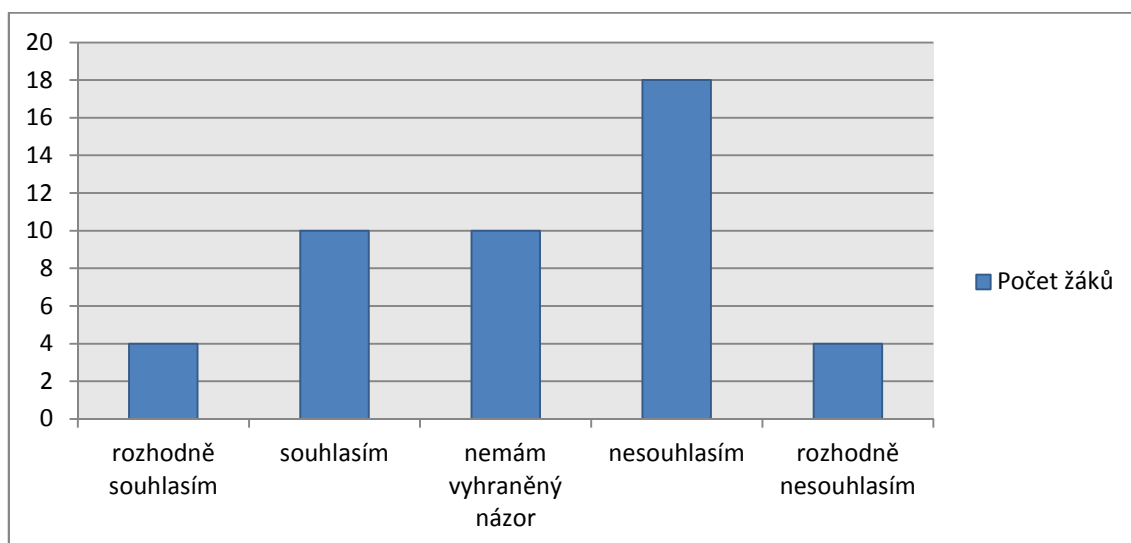
Studijní obor Obchodník:

Graf 3-5: otázka z dotazníku č. 5

Zdroj: vlastní data

Studijní obor Prodavač:

Graf 3-15: otázka z dotazníku č. 5

Zdroj: vlastní data

4 SROVNÁNÍ VÝSLEDKŮ VÝZKUMNÉHO ŠETŘENÍ S PUBLIKOVANÝMI VÝZKUMY

V této části bakalářské práce porovnám své dotazníkové šetření s oficiálním výzkumem a zhodnotím teorie motivace, které jsou uvedené v teoretické části a porovnám je s výsledky výzkumného šetření, uvedené v praktické části.

Při porovnání výsledků mého dotazníkového šetření s výsledky výzkumného šetření, které provedli autoři Hlad' o a Drahoňovská, je možné konstatovat, že se výsledky v podstatě shodují. U obou šetření bylo zjištěno, že žáci přikládají největší vliv svému vlastnímu rozhodnutí. Taktéž se výsledky šetření více méně shodují i v otázce věnované vlivu rodičů, kdy nadpoloviční většina žáků nepřikládá vlivu rodičů velký význam.

Dle E. Nickela, který rozděluje žáky na tři typy a to na typ A, B a C. U typu A si žáci vyberou střední školu (studijní obor) na základě volby rodičů, popřípadě jiných dospělých, bez přihlédnutí ke svým zájmům. Tento typ se potvrdil u 30 % žáků u studijního oboru Obchodník a u 35 % žáků u studijního oboru Prodavač. Tímto typem se zabývala otázka č. 2 (viz graf 3-2 a 3-12). Do druhého typu B dle Nickela patří ti žáci, kteří jsou ovlivňováni nejen rodiči, ale i svými vrstevníky. Nemají ještě jasné představy o své profesní budoucnosti a nechají se ovlivnit i jinými faktory jako je například dostupnost školy. Poslední typ C se rozhoduje již podle svých představ. Tento typ žáků má již vlastní názor na seberealizaci v profesním životě. V dotazníkovém šetření (otázka č. 1) se samostatně ke studiu na studijním oboru Obchodník rozhodlo 70 % žáků a na studijním oboru Prodavač rozhodlo 75 % žáků.

D. E. Super ve své teorii rozděluje vývoj na čtyři stadia a podle současné praxe si myslím, že je jeho teorie velmi pravdivá. Žáci si studijní obor vyberou sami, podle svých konkrétních faktorů, mohou to být jejich dovednosti, zájmy, ale i rodina nebo kamarádi. Podle výsledků dotazníkové šetření je zjevné, že žáci volí střední školu (studijní obor), na kterou se dostanou snáze nebo na které získají vzdělání s maturitou. Po ukončení vzdělání žák pravděpodobně vyzkouší rozličná zaměstnání a myslím si,

že nakonec zůstanou pracovat v jiném oboru, než vystudovali. I podle výsledků výzkumného šetření lze předpokládat, že část žáků chce dále studovat, někteří chtějí podnikat v oboru, ale někteří nepředpokládají uplatnění v oboru.

5 DOPORUČENÍ PRO PEDAGOGICKOU PRAXI

Obě výše uvedené teorie jsou velmi zajímavé. V každé je dost pravdy, ale každá se i trochu rozchází s běžnou praxí. Žáci jsou pod tlakem mnoha faktorů, ale jen oni sami se musí rozhodnout o své vlastní budoucnosti. Musíme také brát zřetel i na ten fakt, že každý žák je jedinečná osobnost s různými zájmy, postoji a hodnotami, každý žák se rozhodne pro daný studijní obor z různých pohnutek. A právě proto by bylo vhodné zaměřit se více na profesní budoucnost žáků dříve než v 9. třídě základní školy, kdy žáci už musí mít jasno na jakou střední školu (studijní obor) půjdou studovat. Tento problém bych řešila například větší informovaností ze strany výchovných poradců, kteří by docházeli do vyučovacích hodin spojených s výběrem povolání (např. občanská výchova). Žáci by měli mít možnost vyzkoušet si různá povolání. Mohli by navštěvovat různé organizace, aby si mohli udělat názor na dané pracovní činnosti a mohli zhodnotit svůj zájem a své schopnosti k vykonávání pracovní pozice. Díky získaným informacím by žáci měli snadnější rozhodování při výběru střední školy. V devátém ročníku bych navrhovala, aby žáci měli možnost se s preferovanou střední školou blíže seznámit, například zúčastnit se a zapojit se do hodiny praktického vyučování daného studijního oboru. Uznávám, že toto řešení je více méně problematické časově i organizačně, ale myslím si, že mnoha žákům by ujasnilo výběr střední školy a tím by ubylo i nespokojených žáků.

Pro střední školu, na které bylo výzkumné šetření provedeno, bych navrhovala, aby se zaměřila na větší propagaci vyučovaných odborných předmětů mezi žáky 9. tříd základních škol. Žáci by se lépe v nabídce zorientovali a mohli by se v určité oblasti „najít“ podle svým zájmů. Z vlastní zkušenosti vím, že prezentace školy je nedostatečná (moje dcera řešila výběr střední školy před dvěma roky), nejsou vyzvednuty předměty, které by mohly být pro žáky velmi zajímavé a mohly by je motivovat k výběru konkrétní střední školy. Informace, které jsou prezentovány na webu školy, jsou pro žáky, podle mého názoru, nedostačující. Na tuto problematiku poukazuje i výsledek dotazníkového šetření, konkrétně výsledky odpovědí na otázku č. 7: K mé motivaci ke studiu na střední škole přispěla i výuka pro mě zajímavých předmětů (výsledky jsou uvedeny v grafu č. 3-7 a č. 3-17). Na tuto otázku žáci obou studijních oborů většinou odpověděli, že na výrok nemají vyhraněný názor.

6 ZÁVĚR

Cílem této bakalářské práce bylo zjistit, co nejvíce motivovalo žáky k výběru střední školy (studijního oboru). Výzkumným šetřením bylo zjištěno, že žáci jsou při výběru střední školy respektive studijního oboru ovlivňováni mnoha faktory.

V teoretické části jsem se zabývala motivací jako pojmem, nastínila jsem možné motivy, jako jsou zájmy, postoje a hodnoty, dále jsem rozvedla, podle mne, hlavní motivační faktory jako jsou rodina a typy výchovy. Celkově má teoretická část upozornit na to, že výběr střední školy je pro žáky velmi složitá a zásadní záležitost, které by se mělo věnovat hodně času. Využít pomoci odborníků jako jsou například výchovní poradci, by mělo být pro žáky samozřejmostí.

Samotným dotazníkovým šetřením se zabývá praktická část této bakalářské práce. Výzkum proběhl u žáků 1. a 2. ročníků, studijních oborů Obchodník a Prodavač a bylo jím potvrzeno, že žáci v období adolescence mají na svoji profesní budoucnost již svůj vlastní názor, který dokáží prosadit. Toto tvrzení se potvrdilo tím, že v dotazníkovém šetření většinou žáci odpověděli, že se pracovně chtějí uplatnit ve studovaném oboru. K výběru střední školy (studijního oboru), jak žáci uvedli v dotazníkovém šetření, je také motivovali vrstevníci a možnost získání maturity, ale i takový faktor jako je dostupnost školy. Žáci obou studijních oborů shodně uvedli, že názor rodičů je ovlivnil velmi málo.

I když je každý žák jedinečná osobnost a každý je ovlivňován jinými faktory, pro každého je nejlepší, aby měl možnost projevit při rozhodování svůj názor, tím narůstá pravděpodobnost spokojenosti se studovaným oborem a následně úspěšného ukončení studia.

7 POUŽITÁ LITERATURA

1. FONTANA, David. *Psychologie ve školní praxi: Příručka pro učitele*. 1. vyd. Praha: Portál, 1997, 383 s. ISBN 80-717-8063-4.
2. HARTL, Pavel a Helena HARTLOVÁ. *Psychologický slovník*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2000, 774 s. ISBN 80-717-8303-X.
3. HRABAL, Vladimír, František MAN a Isabella PAVELKOVÁ. *Psychologické otázky motivace ve škole*. 2. upravené vyd. Praha: Státní pedagogické nakl., 1989, 232 p. ISBN 80-042-3487-9.
4. CHRÁSKA, Miroslav. *Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu*. Vydání 1. Praha: Grada Publishing, 2007, 265 s. ISBN 978-80-247-1369-4.
5. KALHOUS, Zdeněk a Otto OBST. *Školní didaktika: sekundární škola*. 2., přeprac. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého, Pedagogická fakulta, 2001, 192 s. ISBN 80-244-0217-3.
6. MACEK, Petr a Lenka LACINOVÁ. *Vztahy v dospívání*. Vyd. 1. Editor Petr Macek, Lenka Lacinová. Brno: Barrister, 2006, 196 s. ISBN 80-736-4034-1.
7. MATĚJČEK, Zdeněk. *Dítě a rodina v psychologickém poradenství*. 1. vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1992, 223 s. Knižnice psychologické literatury. ISBN 80-042-5236-2.
8. MATĚJČEK, Zdeněk. *O rodině vlastní, nevlastní a náhradní*. Praha: Portál, 1994, 98 s. Rádcí pro rodiče a vychovatele. ISBN 80-852-8283-6.
9. MATĚJČEK, Zdeněk. *Rodiče a děti*. 1. vydání. Praha: Avicenum, 1986, 335 s. ISBN 08-011-86.
10. MEZERA, Antonín. *Pro jaké povolání se hodím?: jak si vybrat střední a vyšší odbornou školu a snad i budoucí povolání*. 2., aktualiz. vyd. Brno: Computer Press, 2008, 296 s. ISBN 978-80-251-2395-9.
11. NAKONEČNÝ, Milan. *Motivace lidského chování*. 1.vyd. Praha: Academia, 1996, 270 s. ISBN 80-200-0592-7.
12. PAVELKOVÁ, Isabella. *Motivace žáků k učení: perspektivní orientace žáků a časový faktor v žákovské motivaci*. Praha: Univerzita Karlova, 2002, 248 s. ISBN 80-729-0092-7.
13. PRŮCHA, Jan, Eliška WALTEROVÁ a Jiří MAREŠ. *Pedagogický slovník*. 4., aktualiz. vyd. Praha: Portál, 2003, 322 s. ISBN 80-717-8029-4.
14. ŘÍČAN, Pavel. *Psychologie*. 3., aktualiz. vyd. Praha: Portál, 2009, 300 s. ISBN 978-807-3675-608
15. SMÉKAL, Vladimír. *Pozvání do psychologie osobnosti: Člověk v zrcadle vědomí a jednání*. 1. vyd. Brno: Barrister, 2002, 517 s. ISBN 80-859-4781-1.
16. VAŠUTOVÁ, Maria. *Pedagogické a psychologické problémy dětství a dospívání*. Vyd. 1. Ostrava: Ostravská univerzita, Filozofická fakulta, 2005, 278 s. ISBN 80-704-2691-8.
17. VENDEL, Štefan. *Kariérní poradenství*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2008, 224 s. Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-1731-9.

8 INTERNETOVÉ ZDROJE

1. HLAĎO, Petr a Petra DRAHOŇOVSKÁ. Rozhodování žáků základních a středních škol o dalším studiu a práci v pohledu žáků i jejich rodičů: Analýza vlivů sociálního okolí a využívání informačních zdrojů na základě dotazníkového šetření. In: *Národní ústav odborného vzdělávání* [online]. Praha, 2012 [cit. 2014-12-15]. Dostupné z: http://www.nuov.cz/uploads/Vzdelavani_a_TP/KP_Volba_zaci_rodice_pro_ww_w.pdf
2. Každý den s citátem. *Motivační citáty* [online]. 2014 [cit. 2014-12-01]. Dostupné z: <http://kazdydenscitatem.cz/motivacni-citaty/lide-casto-rikaji-ze-motivace-dlouho-nevydrzi/>
3. Základní pojmy motivace. Vedeme.cz [online]. 2007, 2012 [cit. 2014-12-01]. Dostupné z: <http://www.vedeme.cz/pro-vedeni/kapitoly-vedeni/65-teorie-motivace/268-pojmy-motivace.html>

9 SEZNAM PŘÍLOH

- 1 Příloha č. 1: Dotazník (str. 67-69)
- 2 Příloha č. 2: Ukázka vyplněného dotazníku (str. 70-72)

Příloha č. 1 - Dotazník

Milá studentko, milý studente,

Jsem v posledním ročníku pedagogické fakulty. Tento dotazník je vytvořen proto, aby zjistil vaši motivaci k volbě studia konkrétního oboru na SŠ Rokycany. Dotazník je anonymní, proto se nikam nepodepisujte. Proším vás o co největší upřímnost při jeho vyplňování. Dále se věnujte samotnému dotazníku. Postup při vyplňování dotazníku je jednoduchý. Zakroužkujte vždy jednu odpověď.

Děkuji za vyplnění

Hana Vimmerová

Dosažený věk:

Obor studia:

1. Ke studiu na SŠ mě přivedl vlastní zájem
 - a) rozhodně souhlasím
 - b) souhlasím
 - c) nemám vyhraněný názor
 - d) nesouhlasím
 - e) rozhodně nesouhlasím

2. Ke studiu na SŠ mě motivovali rodiče
 - a) rozhodně souhlasím
 - b) souhlasím
 - c) nemám vyhraněný názor
 - d) nesouhlasím
 - e) rozhodně nesouhlasím

3. Většina mých kamarádů šla také na SŠ Rokycany
 - a) rozhodně souhlasím
 - b) souhlasím
 - c) nemám vyhraněný názor
 - d) nesouhlasím

- e) rozhodně nesouhlasím
4. Součástí mé motivace byla i dostupnost školy v rámci okresu Rokycany
- a) rozhodně souhlasím
 - b) souhlasím
 - c) nemám vyhraněný názor
 - d) nesouhlasím
 - e) rozhodně nesouhlasím
5. Motivaci svého studia spatřuji v získání maturitního vysvědčení
- a) rozhodně souhlasím
 - b) souhlasím
 - c) nemám vyhraněný názor
 - d) nesouhlasím
 - e) rozhodně nesouhlasím
6. Cílem mého studia je práce v konkrétním oboru dle studia
- a) rozhodně souhlasím
 - b) souhlasím
 - c) nemám vyhraněný názor
 - d) nesouhlasím
 - e) rozhodně nesouhlasím
7. K mé motivaci ke studiu na SŠ přispěla i výuka pro mě zajímavých předmětů
- a) rozhodně souhlasím
 - b) souhlasím
 - c) nemám vyhraněný názor
 - d) nesouhlasím
 - e) rozhodně nesouhlasím

8. K mé motivaci ke studiu přispěla i možnost prezentace mých dovedností v různých soutěžích, kterých se škola pravidelně účastní
- a) rozhodně souhlasím
 - b) souhlasím
 - c) nemám vyhraněný názor
 - d) nesouhlasím
 - e) rozhodně nesouhlasím
9. Motivací je pro mě možnost podnikání ve studovaném oboru
- a) rozhodně souhlasím
 - b) souhlasím
 - c) nemám vyhraněný názor
 - d) nesouhlasím
 - e) rozhodně nesouhlasím
10. Nebyl jsem přijat/a na jinou SŠ, studium na SŠ Rokycany byla poslední možná volba
- a) rozhodně souhlasím
 - b) souhlasím
 - c) nemám vyhraněný názor
 - d) nesouhlasím
 - e) rozhodně nesouhlasím

Děkuji vám za trpělivost při vyplnění dotazníku!!!!

Příloha č. 2 – Ukázka vyplněného dotazníku

Milá studentko, milý studente,

Jsem v posledním ročníku pedagogické fakulty. Tento dotazník je vytvořen proto, aby zjistil vaši motivaci k volbě studia konkrétního oboru na SŠ Rokycany. Dotazník je anonymní, proto se nikam nepodepisujte. Prosím vás o co největší upřímnost při jeho vyplňování. Dále se věnujte samotnému dotazníku. Postup při vyplňování dotazníku je jednoduchý. Zakroužkujte vždy jednu odpověď.

Děkuji za vyplnění

Hana Vimmerová

Dosažený věk: ...15.....

Obor studia: ...učebník.....

1. Ke studiu na SŠ mě přivedl vlastní zájem
 - a) rozhodně souhlasím
 - b) souhlasím
 - c) nemám vyhraněný názor
 - d) nesouhlasím
 - e) rozhodně nesouhlasím

2. Ke studiu na SŠ mě motivovali rodiče
 - a) rozhodně souhlasím
 - b) souhlasím
 - c) nemám vyhraněný názor
 - d) nesouhlasím
 - e) rozhodně nesouhlasím

3. Většina mých kamarádů šla také na SŠ Rokycany
 - a) rozhodně souhlasím
 - b) souhlasím
 - c) nemám vyhraněný názor
 - d) nesouhlasím
 - e) rozhodně nesouhlasím

-
4. Součástí mé motivace byla i dostupnost školy v rámci okresu Rokycany
- a) rozhodně souhlasím
 - b) souhlasím
 - c) nemám vyhraněný názor
 - d) nesouhlasím
 - e) rozhodně nesouhlasím
5. Motivaci svého studia spatřuji v získání maturitního vysvědčení
- a) rozhodně souhlasím
 - b) souhlasím
 - c) nemám vyhraněný názor
 - d) nesouhlasím
 - e) rozhodně nesouhlasím
6. Cílem mého studia je práce v konkrétním oboru dle studia
- a) rozhodně souhlasím
 - b) souhlasím
 - c) nemám vyhraněný názor
 - d) nesouhlasím
 - e) rozhodně nesouhlasím
7. K mé motivaci ke studiu na SŠ přispěla i výuka pro mě zajímavých předmětů
- a) rozhodně souhlasím
 - b) souhlasím
 - c) nemám vyhraněný názor
 - d) nesouhlasím
 - e) rozhodně nesouhlasím
8. K mé motivaci ke studiu přispěla i možnost prezentace mých dovedností v různých soutěžích, kterých se škola pravidelně účastní

- a) rozhodně souhlasím
- b) souhlasím
- c) nemám vyhraněný názor
- d) nesouhlasím
- e) rozhodně nesouhlasím

9. Motivací je pro mě možnost podnikání ve studovaném oboru

- a) rozhodně souhlasím
- b) souhlasím
- c) nemám vyhraněný názor
- d) nesouhlasím
- e) rozhodně nesouhlasím

10. Nebyl jsem přijat/a na jinou SŠ, studium na SŠ Rokycany byla poslední možná volba

- a) rozhodně souhlasím
- b) souhlasím
- c) nemám vyhraněný názor
- d) nesouhlasím
- e) rozhodně nesouhlasím

Děkuji vám za trpělivost při vyplnění dotazníku!!!!